Biblioteka Uniwersytecka
Kraków
1. egz.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr 5. **Wilno, 1 Maja 1937 r.** **Rok XIV.**

TREŚĆ

Pozycja:	str.
61. Zakładanie i utrzymywanie publicznych szkół dokształcających zawodowo	160
62.–63. Prostowanie skażonej pisowni nazwisk	161
64. Dobrowolne opłaty na Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych	164
65. O wartości znaczków pocztowych do opłaty urzędowych przesyłek listowych	165
66. Organizacja roku szkolnego 1937/38 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zakładach kształcenia nauczycieli	165
67. Wiosenne święta młodzieży	177
68. Podniesienie estetycznego wyglądu gmachów państwowych i samorządowych	177
69. Termin zapisów dzieci do publicznych szkół powszechnych na r. 1937/38	178
70. Konkursy	178
71. Komunikaty	179
72. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA	
Przysposobienie rolnicze w szkole powszechnej na wsi	190
Kronika	194
Spis książek nabytych przez C. B. P. przy K. O. S. Wil. w marcu i kwietniu 1937 r.	196

61

USTAWA

z dnia 29 marca 1937 r.

o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół dokształcających zawodowych.

(Przedruk z Dz. U. Rz. P. z dnia 31 marca 1937 Nr 24, poz. 152).

Art. 1. Obowiązek zakładania publicznych szkół dokształcających zawodowych ciąży na gminach miejskich i wiejskich, a wydatki na ich utrzymanie ponosi Skarb Państwa i gminy.

Art. 2. (1) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub wyznaczona przez niego władza szkolna, po zasięgnięciu opinii gmin zainteresowanych oraz terytorialnie właściwych izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych, wskazuje gminy, w których powinny być założone publiczne szkoły dokształcające zawodowe, oraz ustala rodzaj, liczbę tych szkół i termin ich założenia.

(2) Nałożenie przez władzę, wskazaną w ust. (1), na gminę obowiązku założenia publicznej szkoły dokształcającej zawodowej może nastąpić po uprzednim uznaniu przez władzę nadzorczą, że gmina ta będzie mogła podołać temu obowiązkowi.

Art. 3. (1) Wydatki na wynagrodzenie kierownika, nauczycieli, instruktorów oraz lekarzy publicznych szkół dokształcających zawodowych ponosi Skarb Państwa w wysokości 2/3 tych wydatków.

(2) Pozostałą 1/3 wydatków, wymienionych w ust. (1), oraz wszelkie inne wydatki, związane z założeniem i utrzymywaniem publicznych szkół dokształcających zawodowych, pokrywa gmina, na której obszarze znajduje się szkoła. Jeżeli do szkoły uczęszcza młodzież z obszaru innych gmin, w których brak jest publicznej szkoły dokształcającej zawodowej danego rodzaju, wówczas gminy te pokrywają odpowiednią część wydatków na utrzymanie szkoły w stosunku do liczby tej młodzieży, uczęszczającej do danej szkoły.

Art. 4. (1) Przed zatwierdzeniem preliminarza budżetowego gmin władza nadzorcza zasięga opinii władzy szkolnej II instancji, a w m. st. Warszawie — Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, co do działu budżetu publicznych szkół dokształcających zawodowych.

(2) Władza nadzorcza wstawia do preliminarza budżetowego gminy sumy potrzebne do pełnienia obowiązków, wynikających z ustawy niniejszej, jeżeli nie zostały one uwzględnione w preliminarzu budżetowym, lub uwzględnione w wysokości nie wystarczającej.

Art. 5. Zamknięcie publicznej szkoły dokształcającej zawodowej może być dokonane tylko za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lub wyznaczonej przez niego władzy szkolnej.

Art. 6. Szkoły dokształcające zawodowe istniejące w dniu wejścia w życie ustawy niniejszej, a utrzymywane przez gminy, szkoły dokształcające zawodowe, utrzymywane przez gminy przy współudziale Skarbu Państwa, stają się z dniem tym publicznymi szkołami dokształcającymi zawodowymi w rozumieniu ustawy niniejszej; do dnia 31 marca 1939 r. wydatki na utrzymywanie tych szkół ponoszą gminy w wysokości sum, przewidzianych w ich budżetach na rok 1935/36, udział zaś Skarbu Państwa w utrzymywaniu tych szkół pozostaje w tym czasie bez zmian.

Art. 7. Ustawa niniejsza nie dotyczy szkół dokształcających rolniczych.

Art. 8. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą przepisy, dotyczące spraw, unormowanych ustawą niniejszą.

Art. 9. Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art. 10. Wykonanie ustawy niniejszej poruczа się Ministrom: Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

Art. 11. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Spraw Wewnętrznych:
Sławoj Składkowski

Minister Skarbu: *E. Kwiatkowski*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Świętosławski.

62

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
i OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Warszawa.

OKÓLNIK Nr 22

z dnia 19 marca 1937 r. (II P-2141/37).

o prostowaniu skażonej pisowni nazwisk.

Podaję do wiadomości i wykorzystania załączony okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr 78 z dnia 8 października 1936 r. o prostowaniu skażonej pisowni nazwisk (Nr AC. 26-a-20-3).

Pragnąc zapewnić jak najwydatniejsze osiągnięcie celów wzmiankowanych w tym okólniku, uważam za wskazane: 1) by władze, instytucje, szkoły i zakłady podlegające pośrednio czy bezpośrednio Ministerstwu, zwracały uwagę przy sposobności wykonywania swych czynności służbowych na możność sprostowania w trybie uproszczonym nazwisk skażonych i wskazywały na niedogodności, na jakie niejednokrotnie narażone są osoby, które nie dokonały sprostowania aktu stanu cywilnego, mającego podstawowe znaczenie w życiu każdego obywatela oraz 2) by osobom tym udzielano w ich staraniach jak najskuteczniejszej pomocy.

Pożądane jest, by zwłaszcza dyrekcja (kierownictwa) szkół w razie ujawnienia skażonego nazwiska ucznia narodowości polskiej przy sposobności dokonywania czynności urzędowych (przeprowadzanie zapisów, prowadzenie metryki szkolnej, uskutecznianie spisów dzieci i t. p.) zwracały uwagę zainteresowanym na możność sprostowania skażonego nazwiska.

W razie wyrażenia zgody ze strony zainteresowanych osób, podległe instytucje powinny okazać jak najdalej idącą pomoc. W tym celu należy:

1) uzyskać od zainteresowanych (w razie ich niepełnoletności od rodziców), których nazwisko uległo skażeniu, pisemne wyrażenie zgody zarówno na sprostowanie nazwiska, jak na pośredniczenie w sprawie tego sprostowania,

2) sporządzić wykaz zainteresowanych, którzy w sposób wyżej wzmiankowany złożyli oświadczenie — wreszcie

3) zarówno zgłoszenia indywidualne, jak i wyżej wspomniane wykazy przesłać w charakterze wniosku władzy bezpośrednio przełożonej (Kuratorium Okręgu Szkolnego, Inspektorat Szkolny), która prześle je władzom powołanym do sprostowania (por. pkt. C. Okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych).

Szkoły, zakłady i instytucje podległe bezpośrednio Ministerstwu prześlą wspomniane zgłoszenia i wykazy wprost władzom powołanym do sprostowania.

Współdziałanie, o którym wyżej mowa, nie może posiadać cech wywierania na zainteresowanych jakiegokolwiek nacisku.

Zarazem zwracam uwagę na pkt. „D" okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dotyczący pisowni imion w spisach urzędowych.

Minister:

(—) *W. Świętosławski.*

63

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Warszawa.

OKÓLNIK Nr 78.

z dnia 8 października 1936 r.

o prostowaniu skażonej pisowni nazwisk.

(Nr AC. 26-a-20-3).

Do PP. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

A. Uwagi wstępne.

Jest faktem powszechnie znanym, że urzędnicy stanu cywilnego państw zaborczych, czy to pomyłkowo, z powodu nieznajomości zasad pisowni polskiej, czy też w imię świadomie uprawianej polityki wynaradawiającej, wpisywali częstokroć w prowadzonych przez się rejestrach nazwiska rdzennie polskie w formie skażonej np. Gonschorowsky (Gonschorowski lub Gonsorowski) zamiast Gąsiorowski, Krol zamiast Król, Gorodyskij zamiast Horodyski i tp.

Z uwagi na zasadnicze znaczenie aktu stanu cywilnego, jako podstawy, na której opierają się wszelkie późniejsze dokumenty

urzędowe i prywatne zniekształcenia bądź błędy raz dopuszczone mściły się i mszczą jeszcze dotychczas na dziedzicach danego nazwiska.

Stwierdzono, że istnieje w Państwie liczna jeszcze rzesza pokrzywdzonych w ten sposób jednostek, które z istniejących możliwości naprawienia wyrządzonej bezpośrednio im samym bądź też pośrednio przodkom ich krzywdy, dotychczas nie skorzystały.

Naturalną dążność do odzyskania prawidłowej pisowni nazwiska rodowego hamuje w znakomitej większości przypadków nieznajomość obowiązujących w danym zakresie przepisów bądź też obawa przed uciążliwym i kosztownym postępowaniem.

Chcąc przyjść zainteresowanym z jaknajwydatniejszą w tym względzie pomocą, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych po porozumieniu z zainteresowanymi Ministerstwami zarządza wprowadzenie do i tak uproszczonego już w omawianej dziedzinie trybu postępowania sprostowawczego dalszych jeszcze, po myśli wyrażonych poniżej zasad, udogodnień.

B. Zasady ogólne.

I. Przywrócenie prawidłowej pisowni nazwiska osiąga się w drodze sprostowania odpowiedniego aktu stanu cywilnego, nie zaś w trybie, przewidzianym dla zmiany nazwisk.

II. Sprostowaniu podlegają wyłącznie skażone, w rozumieniu ust. 1 niniejszego okólnika, a więc w sposób nie nastręczający wątpliwości, nazwiska rdzennie polskie.

III. Sprostowanie przeprowadza się na obszarze całego Państwa w trybie skróconego i przyśpieszonego postępowania administracyjnego (por. niż. pkt. C II, III i IV) bądź sądowego (por. niż. C. I).

IV. W postępowaniu administracyjnym zarówno podanie o sprostowanie zgłoszone do władzy administracji ogólnej, jak również decyzja władzy tej, zezwalająca na sprostowanie, wolne są od opłat stemplowych na mocy art. 142 pkt. (1) oraz art. 160 pkt. (1) ustawy o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 404 z 1935 r.).

W postępowaniu sądowym szczegółowe zasady z zakresu zwalniania od kosztów sądowych podano niżej pod pkt. C I a) i b).

V. Podania o sprostowania mogą:

1) obejmować prośbę indywidualną osoby zainteresowanej, albo w zbiegu większej ilości zainteresowanych, urodzonych na obszarze jednego i tego samego okręgu administracyjnego (sądowego),
2) nosić charakter prośby zbiorowej, wreszcie w obu wymienionych wyżej przypadkach,
3) zgłaszane bądź:
   a) przez zainteresowanych bezpośrednio, bądź też
   b) za zgodą ich na wniosek władzy (urzędu).

VI. W podaniu powołać należy fakt skażenia pisowni nazwiska, dołączając uzyskany bądź na wniosek strony bądź z urzędu na wniosek władzy wyciąg (świadectwo) z podlegającego sprostowaniu aktu urodzenia ewent. należycie uwierzytelniony odpis takiego wyciągu.

W przypadkach, w których by dołączenie omawianego wyciągu (odpisu wyciągu) połączone było z pewnymi trudnościami i wpływać mogło na zwłokę w załatwieniu sprawy, poprzestać można na ścisłym podaniu daty urodzenia strony (stron) oraz siedziby urzędu (urzędnika) stanu cywilnego, w którego obrębie podlegający sprostowaniu akt (akty) urodzenia sporządzono.

Ilekroć wszakże ma w danej sprawie zastosowanie tryb postępowania sądowy, tj. ilekroć sprostowanie nastąpić ma na obszarze mocy obowiązującej K. C. P. z 1825 r. (por. niż. pkt. C I a) b), dołączenie do podania wyciągu (odpisu wyciągu) jest rzeczą niezbędną.

VII. Podanie o sprostowanie nazwiska osoby płci męskiej, pozostającej w związku małżeńskim, objąć powinno nie tylko prośbę o sprostowanie aktu jej urodzenia, ale również aktu ślubu i ewent. aktów urodzenia nieletnich dzieci.

VIII. W przypadkach, w których zniekształcenie nazwiska znalazło wyraz nie tylko w aktach stanu cywilnego proszącego, ale również w aktach stanu cywilnego jego pełnoletnich dzieci, rodziców, rodzeństwa lub innych, noszących to samo nazwisko, krewnych, — rzeczą proszącego jest przedstawić krewnym tym, w imię wspólnego i dobrze

zrozumiałego interesu ujednostajnienia nazwiska rodowego, zachodzącą konieczność wyjednania i z ich strony również odpowiednich sprostowań.

IX. Władze i urzędy, które by przy sposobności czynności urzędowych ujawniły fakt posługiwania się przez osobę narodowości polskiej nazwiskiem, w rozumieniu wyżej przytoczonych uwag, skażonym, winni na okoliczność tę zwrócić uwagę danej osoby, pouczyć ją o nie nastręczających trudności sposobach przywrócenia nazwisku prawidłowej pisowni ojczystej i to nie tylko przez nią samą, ale i przez członków jej rodziny, wreszcie okazać, w granicach możności, dalszą pomoc (por. niż. pkt. X).

X. Współdziałanie z zainteresowanymi, o jakim mowa w pkt. IX, znaleźć winno szczególne zastosowanie przy czynnościach związanych ze sporządzeniem rejestrów poborowych, przy załatwianiu spraw rezerwistów itp.

W przypadkach tych, władze sporządzające listy poborowe oraz inne wykazy powinny w współdziałaniu swym iść dalej jeszcze, a mianowicie:

1) uzyskać od poborowego, rezerwisty bądź innego zainteresowanego, którego nazwisko uległo skażeniu, piśmienne wyrażenie zgody zarówno na sprostowanie nazwiska, jak i na pośredniczenie w sprawie tego sprostowania,

2) zestawić wykazy zainteresowanych, którzy w sposób wyżej w niniejszym punkcie wymieniony (pkt. 1) oświadczenie woli złożyli,—wreszcie

3) zarówno zgłoszenia indywidualne, jak i tylko co wspomniane wykazy, zestawione wedle okręgów administracyjnych (sądowych), właściwych ze względu na miejsce sporządzenia aktu podlegającego sprostowaniu, przesłać w charakterze wniosku z urzędu do odpowiednich zarządzeń władzom do sprostowania powołanym (por. niż. pkt. C).

XI. Współdziałanie, o jakim mowa w pkt. IX i X, nie może, oczywiście, posiadać cech wywierania na stronę jakiegokolwiek przymusu.

C. Zasady szczegółowe (tryb postępowania).

1. Obszar mocy obowiązującej K. C. P. z 1825 r. (województwa środkowe).

Tryb postępowania sądowy.

Podstawę prawną stanowi art. 140 i nast. K. C. P. oraz utrzymane w mocy postanowieniem artykułu XVII pkt. 12 przepisów z dnia 29.XI. 1930 r. wprowadzających K. C. P. (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 652) postanowienia art. 1647 i nast. U. P. C. z 1864 r.

Okoliczność, że na obszarze tym w znakomitej większości przypadków rejestracja stanu cywilnego osób narodowości polskiej prowadzona była zawsze przez urzędników—Polaków, sprawia, iż fakty wpisywania nazwisk polskich w formie skażonej zaliczyć tu niewątpliwie należy do wyjątkowych (Chełmszczyzna).

W nielicznych z natury rzecz przypadkach tego rodzaju zastosowanie ma następujący tryb postępowania:

1) podania stron zgłaszane bezpośrednio przez zainteresowanych (por. wyż. pkt. B. V 3 a) wnosić należy do sądu okręgowego właściwego ze względu na miejsce położenia księgi, obejmującej akt, podlegający sprostowaniu, przy czym strona może wyjednać zwolnienie od kosztów postępowania na ogólnych zasadach prawa ubogich,

2) te same podania natomiast, ilekroć, korzystając z przysługującego prawa, strona zgłosi je za pośrednictwem władzy (por. wyż. pkt. B V 3 b) oraz pkt. B X, władza ta kierować winna do dalszych zarządzeń właściwego w rozumieniu punktu poprzedniego

1) prokuratora sądu okręgowego, przy czym te ostatnie podania korzystają z ogólnego zwolnienia od opłat sądowych na równi z innymi zgłaszanymi w interesie publicznym wnioskami z urzędu.

II. Obszar mocy obowiązującej ustawy z dnia 6 lutego 1875 r. o urzędowym stwierdzaniu stanu cywilnego (Dz. U. Rzeszy Nr 4, str. 23 i nast.) (województwa zachodnie).

Tryb postępowania administracyjny.

Podstawę prawną stanowi § 18 obwieszczenia z dnia 25 marca 1899 r. w sprawie przepisów wykonawczych do wyżej powołanej ustawy z dnia 6 lutego 1875 r, (Dz. U. Rzeszy str. 225), a nadto na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego pkt. 5 w związku z pkt 2 ustępu XVI protokółu końcowego do konwencji genewskiej z dnia 15 maja 1922 r. oraz pkt. 1 okólnika Wojewody Śląskiego Nr 11 z dnia 30 kwietnia 1933 r.

Podania kierować należy do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

III. Obszar mocy obowiązującej K. C. z 1811 r. (województwa południowe).

Tryb postępowania administracyjny.

Podstawa prawna—pkt. 2 dekretu gub. z dnia 21 października 1836 r. l. 58446 (zb. ust. prow. t. 18, Nr 159).

Podania kierować należy do powiatowej władzy administracji ogólnej.

IV. Obszar mocy obowiązującej „zbioru praw" (województwa wschodnie).

Materialnych przepisów w zakresie prostowania aktów stanu cywilnego—brak.

Podania kierować należy do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, która z powołaniem się na niniejsze zarządzenie przeprowadzi sprostowanie za pośrednictwem właściwych Konsystorzy.

D. Pisownia imion.

Przechodząc z kolei do pokrewnego zagadnienia, dotyczącego pisowni imion, Ministerstwo zwraca uwagę, że w rejestrach poborowych itp. spisach urzędowych, imię każdej jednostki podawane być winno, zgodnie z zasadami art. 1 ustawy z dnia 31 lipca 1934 r. o języku państwowym i języku urzędowania państwowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 724), z reguły w pisowni polskiej. Chociażby więc nawet w akcie urodzenia danej osoby imię jej wyrażone było w pisowni obcej np. Ioannes, Sigismundus, Adalberg, Georg, Grigorius (Hryńko), Nykola i tp., w omawianych rejestrach pisać należy odpowiednio: Jan, Zygmunt, Wojciech, Jerzy, Grzegorz, Mikołaj itp.

W przypadkach wszakże, w których by do czasu wydania urzędowego wykazu imion obcych w transkrypcji polskiej, przytoczona wyżej zasada tłumaczenia imion nastręczyć mogła w praktyce z punktu widzenia ścisłej wierności przekładu, jakiegokolwiek wątpliwości, należy każdorazowo, z natury rzeczy przede wszystkim więc w stosunku do osób narodowości niepolskiej uwydatniać na sporządzanym spisie, w formie uwagi nawiasowej, obok wyrażonego na pierwszym miejscu odpowiednika polskiego danego imienia pisownię tegoż imienia, ściśle według jego brzmienia, przytoczonego w akcie urodzenia.

Omawiana zasada tłumaczenia imion nie ma oczywiście zastosowania do imion stanowiących właściwość szczególną danej grupy etnicznej, np. Woodrow, Oliwrer, Knut, Wolfgang, Igor, Trofim, Abraham, Sender, Zysia i tp., które jako takie z istoty swej tłumaczeniu nie ulegają.

(—) *Kawecki*

Podsekretarz Stanu

64

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Warszawa.

OKÓLNIK Nr 29

z dnia 8 kwietnia 1937 r. (II P-2757/37)

w sprawie dobrowolnych opłat na Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

Doceniając wyjątkowe znaczenie, jakie posiada dla realizacji powszechnego nauczania akcja Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych przez umożliwienie setkom tysięcy dzieci korzystania z odpowiednich pomieszczeń, urządzeń szkolnych i pomocy naukowych oraz chcąc podtrzymać i pogłębić tę akcję, zezwalam, aby w czasie wpisów do szkół mogły Koła lokalne T.P. B. P. S. P. względnie upełnomocnieni przez Koła delegaci organizować między rodzicami wpisującymi dzieci zbiórkę na rzecz T. P. B. P. S. P. Zbiórkę należy tak organizować, by kwestowano wyłącznie wśród rodziców po dokonaniu formalności wpisowych a nie przed zapisem.

O tym należy bezzwłocznie powiadomić Kierownictwa szkół powszechnych i dokształcających zawodowych.

Podsekretarz Stanu:

(—) *Jerzy Ferek Błeszyński.*

65

ROZPORZĄDZENIE

Ministrów: Poczt i Telegrafów, Skarbu i Spraw Wewnętrznych

z dnia 11 marca 1937 r.

o wartości znaczków pocztowych do opłaty urzędowych przesyłek listowych.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 31 marca 1937 Nr 24, poz. 155).

Na podstawie art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 63, poz. 481) zarządza się co następuje:

§ 1. Wartość znaczków pocztowych, wprowadzonych do opłaty urzędowych listów i kartek rozporządzeniem Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 19 maja 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 370), ustala się na rok budżetowy 1937/38 jak następuje:

a) znaczka fioletowego na . . . 6 gr

b) znaczka ciemnooranżowego na 12 gr.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1937 r.

Minister Poczt i Telegrafów: *E. Kaliński*

Minister Skarbu: *E. Kwiatkowski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski.*

66

ZARZĄDZENIE Nr 81

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr II-10854/37

w sprawie organizacji roku szkolnego 1937/38 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zakładach kształcenia nauczycieli.

W związku z organizacją roku szkolnego 1937/38 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zakładach kształcenia nauczycieli zarządzam na podstawie pisma Ministra W. R. i O. P. z dnia 12 kwietnia 1937 r. Nr II S-2836/37 co następuje:

I. SZKOŁY PAŃSTWOWE.

Sprawy ogólne.

1. Celem zapewnienia dopływu do gimnazjów zdolnych kandydatów należy dążyć usilnie do rozbudowy burs, wyzyskując w tym kierunku pomoc społeczeństwa oraz posługując się zasiłkami przekazanymi przez Kuratorium na ten cel w planach budżetowo-finansowych.

Przy tym należy zwracać uwagę na to, aby przy równych kwalifikacjach a z zachowaniem obowiązujących przepisów (np. dzieci kawalerów Virtuti Militari) dawać pierwszeństwo dzieciom rodziców niezamożnych przy przyjmowaniu do zakładów państwowych zwłaszcza w tych miejscowościach, w których istnieją obok państwowych szkoły prywatne.

2. Wobec przewidywanego zmniejszenia wpływów z taksy administracyjnej należy możliwie ograniczyć wydatki szkół do niezbędnych dla zabezpieczenia normalnego toku pracy.

Dla ułatwienia szkołom powyższego zadania przewiduje się wydanie instrukcji w sprawie stopniowego nabywania oraz racjonalnego stosowania pomocy naukowych.

Sprawy szczegółowe.

A. Gimnazja ogólnokształcące.

1. Liczba oddziałów klasy pierwszej nie może wynosić więcej niż 2. W stosunku do innych klas należy dążyć do możliwej komasacji istniejących już oddziałów. Wobec przewidywanego wzrostu dopływu młodzieży do szkół państwowych można nadmiar jej kierować bądź do szkół ogólnokształcących prywatnych, bądź do szkół zawodowych typu gimnazjalnego. Aby szkołom zawodowym zabezpieczyć dostateczną liczbę uzdolnionych kandydatów, należy wśród rodziców młodzieży najwyższych klas szkół powszechnych przeprowadzić odpowiednią propagandę, podając do wiadomości bliższe informacje o zakresie nauki, warunkach przyjęcia i tp. Informacje te zawarte są w załącz. do numeru majowego Dziennika Urzędowego „Informatorze".

2. Liczbę kandydatów do poszczególnych klas gimnazjum należy normować w myśl postanowień statutu gimnazjów państwowych z tym, że za zgodą Kuratorium są dopuszczalne w indywidualnych wypadkach przekroczenia obowiązującej liczby uczniów, zależnie od możliwości lokalowych i miejscowych potrzeb, przy czym uwzględniać należy przede wszystkim uczniów uzdolnionych a niezamożnych.

3. W sprawie warunków przyjmowania kandydatów do klasy I i innych kierować się należy postanowieniami regulaminu przyjmowania uczniów do państwowego gimnazjum ogólnokształcącego. W stosunku do młodzieży, która zgłasza się do gimnazjum bezpośrednio ze szkoły powszechnej, można w bieżącym roku szkolnym nie przestrzegać postanowień regulaminu, dotyczących dolnej granicy wieku.

Należy zwrócić przy tym uwagę na charakter egzaminów wstępnych, odbiegający w pewnej mierze m. in. w samej zasadzie od dotychczasowego.

Ze względu na to należy w pracach organizacyjnych położyć nacisk na sprawne przygotowanie i właściwe przeprowadzenie egzaminów. W szczególności zwrócić należy uwagę na obowiązek dokładnego zaznajomienia się egzaminatorów z programami tych szkół, z których kandydaci zgłaszać się będą do egzaminów. Programy te poznać należy nie tylko w zakresie materiału naukowego, ale w całokształcie organizacji a zwłaszcza w zakresie swoistych warunków pracy w szkole powszechnej i to przede wszystkim niżej zorganizowanej; dla osiągnięcia właściwych wyników egzaminów stworzyć należy w szkołach odpowiednie warunki dla kandydatów przez wytworzenie życzliwej atmosfery oraz przez sprawną organizację samych egzaminów.

Przy egzaminach, przeprowadzanych z kandydatami pochodzącymi ze środowisk wiejskich i robotniczych, należy wziąć pod uwagę niższy stopień kultury środowiska, mniejszą łatwość wypowiadania się oraz większe skrępowanie kandydatów, czego nie należy utożsamiać z mniej wartościowym przygotowaniem i uzdolnieniem.

4. Dla uregulowania racjonalnego odpływu absolwentów gimnazjów należy uczniom klas czwartych oraz ich rodzicom: a) zwrócić szczególną uwagę na warunki przyjmowania do liceów pedagogicznych i szkół zawodowych stopnia licealnego, kierując do nich odpowiednio uzdolnionych kandydatów, oraz na korzystniejsze warunki kształcenia się w liceach pedagogicznych; w tym kierunku należy rozwinąć żywą propagandę wśród rodziców młodzieży; b) podać do wiadomości — w miarę jak będą ustalane—uprawnienia jakie przysługiwać będą absolwentom gimnazjum (w służbie wojskowej i cywilnej); c) o ile to możliwe ułatwić im właściwe kierowanie do zawodów przy pomocy odpowiednich poradni i drogą kontaktu z rynkiem pracy.

5. Plany godzin w klasach I, II, III i IV gimnazjów państwowych obowiązują w roku szkolnym 1937/38 według „Programu nauki w gimnazjach z polskim językiem nauczania" (str. 3) łącznie z uzupełnieniami, wprowadzonymi zarządzeniem o organizacji roku szkolnego 1936/37 (Dz. Urz. Kuratorium 1936 Nr 5 poz. 60).

6. Uczniowie klasy IV, którzy za I półrocze otrzymali ocenę niedostateczną z geografii, mogą być poddani przed klasyfikacją roczną ponownemu zbadaniu w zakresie programu geografii w klasie IV w celu uzyskania oceny zadowalającej.

7. Do uczniów, którzy pozostali na rok drugi w klasie VI z końcem roku szkolnego 1935/36 i przygotowują się do egzaminu specjalnego, przewidzianego w p. 2 działu „Szkolnictwo średnie ogólnokształcące" okólnika Kuratora z dnia 15 kwietnia 1936 r., (Dz. Urz. Kuratorium O. S. W. Nr 5, poz. 60) stosują się przepisy, podane w dziale IV B instrukcji, dołączonej do okólnika Nr 75 z dnia 7 sierpnia 1936 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 7, poz. 129) z uzupełnieniami następującymi:

Uczniowie, którzy korzystali ze specjalnie dla nich zorganizowanej nauki szkolnej w szkole państwowej lub prywatnej z uprawnieniami szkół państwowych, są zwolnieni od egzaminu ze wszystkich przedmiotów, jeżeli otrzymają przy klasyfikacji oceny roczne co najmniej dostateczne ze wszystkich przedmiotów obowiązujących w klasie specjalnej oraz ocenę co najmniej dobrą ze sprawowania. Uczniowie tacy otrzymują bez egzaminu świadectwo ukończenia gimnazjum. Szkoła, organizująca naukę specjalną, jest przy tym obowiązana do szczegółowego sprawdzania wiadomości uczniów, korzystających z tej nauki, w ciągu drugiego półrocza bieżącego roku szkolnego.

W świadectwie gimnazjalnym zamieszcza się oceny, ustalone bądź na egzaminie specjalnym, bądź jako oceny roczne w klasie specjalnej, jeżeli nie było egzaminu z danego przedmiotu. Jeżeli kandydat nie uczył się języka łacińskiego, zamiast stopnia w świadectwie umieszcza się kreskę, oznaczającą brak oceny; tak samo się postępuje z zajęciami praktycznymi z wyjątkiem przypadku, gdy uczeń ma ocenę z klasy VI gimnazjum typu matematyczno-przyrodniczego, którą wówczas zamieszcza się w świadectwie bez żadnych omówień; podobnie zamieszcza się w

świadectwie kandydata, który uczęszczał do gimnazjum typu humanistycznego lub klasycznego, ocenę z biologii, uzyskaną w pierwszym przypadku w klasie V w drugim w klasie IV; wreszcie kandydat, który nie uczęszczał do klasy specjalnej, otrzymuje w świadectwie stopień z ćwiczeń cielesnych, uzyskany z końcem roku szkolnego 1935/36 w klasie VI dawnego gimnazjum.

Zarówno ci kandydaci, którzy otrzymali świadectwo bez egzaminu specjalnego, jak ci, którzy zdali ten egzamin, mogą ubiegać się o przyjęcie do liceum, a mianowicie kandydaci z klasy VI typu humanistycznego gimnazjum według dawnego ustroju—na dowolny wydział liceum, z klasy VI typu klasycznego—na wydziały klasyczny i humanistyczny, z klasy VI typu matematyczno-przyrodniczego — na wydziały matematyczno - fizyczny i przyrodniczy.

8. Dla umożliwienia ukończenia nauki uczniom obecnej klasy VII, którzy nie uzyskali promocji do klasy VIII, należy przyjmować ich bez egzaminu w poczet uczniów klasy I liceum. Uczniowie typu humanistycznego gimnazjum dawnego ustroju mogą uczęszczać na dowolny wydział liceum, uczniowie typu klasycznego — na wydziały klasyczny i humanistyczny, uczniowie typu matematyczno-przyrodniczego—na wydziały matematyczno-fizyczny i przyrodniczy.

B. Licea ogólnokształcące.

1. W sprawie przyjmowania kandydatów do liceów kierować się należy postanowieniami regulaminu przyjmowania uczniów do państwowego liceum ogólnokształcącego. W stosunku do młodzieży, która zgłasza się do liceum bezpośrednio po ukończeniu gimnazjum, można w bieżącym roku szkolnym nie przestrzegać postanowienia regulaminu, dotyczącego dolnej granicy wieku.

2. Uruchomienie liceum może nastąpić tylko przy odpowiedniej liczbie uzdolnionych i przygotowanych kandydatów. Przy liczbie kandydatów mniejszej od 20 można uruchomić liceum, jedno względnie dwuwydziałowe, według tablic I (h), II (kl), III (mtf), IV (p) XI (h+p) lub XIa (h+p) tylko w szczególnie ważnych okolicznościach za zezwoleniem Ministerstwa W. R. i O. P. Uruchomienie drugiego wydziału w ramach tablicy XI lub XIa może nastąpić tylko wówczas, gdy zgłosi się do niego odpowiednia liczba kandydatów. Zasadniczo należy jednak przy liczbie kandydatów mniejszej od 20 kierować ich do innych szkół państwowych, lub prywatnych, ułatwiając w miarę możności uzyskanie miejsca w zakładzie, a także w bursie lub internacie.

Przy liczbie 20 do 40 kandydatów można tworzyć bądź wydziały połączone według tablic V (h + mtf), VI (h + p), VII (kl + mtf), VIII (kl + p), IX (h + kl), X (mtf + p) V—X, bądź jeden wydział osobny według jednej z tablic I — IV, z tym jednak zastrzeżeniem, że przy liczbie mniejszej od 30 zamiast tablic VI można stosować tablicę XI. Przy liczbie większej od 40 można tworzyć obok siebie osobne wydziały według tablic I—IV, Ia—IVa, o ile zezwoli na to dostateczna liczba zgłoszeń na poszczególne wydziały. O ile liczba kandydatów na poszczególne wydziały jest zbyt szczupła, należy w stosunku do kandydatów tych zastosować postępowanie, o jakim mowa w zdaniu ostatnim ustępu pierwszego.

3. Jako zasadę przyjąć należy, że dla ucznia liceum jest obowiązkowym ten język nowożytny, którego uczył się jako obowiązkowego w gimnazjum.

Przy zgłaszaniu kandydatów do liceów należy zwracać zatem uwagę na to, jakiego języka obcego uczyli się dotychczas w gimnazjum jako obowiązkowego, i tak kierować dopływem młodzieży, aby uzyskać możliwie oszczędne rozwiązanie, unikając potrzeby tworzenia zbyt licznych a zbyt szczupłych grup. Przyjąć należy zasadniczo liczbę 10 jako minimum potrzebne do uruchomienia grupy, uczącej się języka obowiązkowego, licząc się przy tym z pewną możliwością łączenia na naukę języka obcego uczniów różnych wydziałów. W razie zgłoszeń kandydatów w mniejszej liczbie od wymienionej powyżej, uczeń może pobierać naukę prywatnie i podlega wówczas egzaminowi z danego języka przed nauczycielem tego języka we własnym ewentualnie w innym liceum, w którym jest ten język prowadzony jako obowiązkowy.

Grupy dla nauki przedmiotów nadobowiązkowych można tworzyć w zasadzie przy co najmniej 15-tu kandydatach, przy czym liczyć się należy z możliwością łączenia uczniów z różnych wydziałów tego samego liceum ewentualnie różnych liceów.

4. Ze względu na trudności, jakie powstać mogą w związku z uruchomieniem liceów zwłaszcza o kilku wydziałach, należy możliwie wcześnie przygotować plan pomiesz-

czeń w klasach i pracowniach, podział na grupy, plan zajęć nauczycieli i tp.

5. W związku z programem nauczania w liceum należy dążyć do możliwie wybitnego odciążenia młodzieży od zajęć dodatkowych, ograniczając jej udział w organizacjach i wystąpieniach publicznych do niezbędnej potrzeby.

6. Plany godzin w klasach liceum ogólnokształcącego z polskim językiem nauczania będą następujące:

TABLICA I.

Wydział humanistyczny.

Obowiązkowe

	I	II
Język polski	6	6
Historia	4	4
Język łaciński	4	4
Język obcy nowożytny	5	4
Matematyka	2	2
Fizyka i chemia	4	—
Biologia	—	2
Religia	2	2
Filozofia	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2
Przysposobienie wojskowe	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2
	33	33

Ponadto: 2 godz. przysposobienia sportowego na zespół nie przekraczający 90 uczniów, 1 godz. na miesiąc obowiązkowych audycji muzycznych.

Nadobowiązkowe

Język obcy nowożytny
Muzyka i śpiew — po 2 godziny
Rysynek

TABLICA II.

Wydział klasyczny.

Obowiązkowe

	I	II
Język łaciński	6	4
Język grecki	4	4
Język polski	4	4
Historia	4	3
Matematyka	2	2
Fizyka i chemia	2	—
Biologia	—	2
Religia	2	2
Filozofia	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2
Język obcy nowożytny	3	3
Przysposobienie wojskowe	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2
	33	33

Ponadto: jak w humanistycznym

Nadobowiązkowe

Jak w humanistycznym

TABLICA III.

Wydział matematyczno-fizyczny.

Obowiązkowe

	I	II
Fizyka z kosmografią	5	4
Chemia z mineralogią i geologią	3	3
Biologia	2	—
Matematyka	5	5
Rysunek	2	2
Polski	3	3
Historia	2	2
Religia	2	2
Filozofia	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2
Język obcy	3	3
Przysposobienie wojskowe	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2
	33	33

Ponadto: jak w humanistycznym

Nadobowiązkowe

Jak w przyrodniczym

TABLICA IV.

Wydział przyrodniczy.

Obowiązkowe

	I	II
Biologia	4	3
Geografia	2	2
Chemia	2	2
Fizyka	3	3
Matematyka	4	2
Rysunek	2	2
Polski	3	3
Historia	2	2
Religia	2	2
Filozofia	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2
Język obcy	3	3
Przysposobienie wojskowe	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2
	33	33

Ponadto: jak w humanistycznym

Nadobowiązkowe

Jak w humanistycznym tylko zamiast rysunku — zajęcia praktyczne.

Programy nauczania na wszystkich wydziałach będą ustalone odrębnymi zarządzeniami.

Możliwe są jeszcze pewne zmiany we wszystkich planach godzin liceów.

7. Łączenie wydziałów na lekcjach niektórych przedmiotów odbywa się według tablic następujących:

TABLICA V.

Wydziały: Humanistyczny i Matematyczno-fizyczny (h + m).

Klasy pracują częściowo oddzielnie — częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. hum.	Wydz. mat.-fiz.	Godz. oddz. dla hum.	Godz. oddz. dla mat.-fiz.	Godz. wspólne	Wydz. hum.	Wydz. mat.-fiz.	Godz. oddz. dla hum.	Godz. oddz. dla mat.-fiz.	Godz. wspólne
Język polski	6	3	6	3	—	6	3	6	3	—
Historia	4	2	4	2	—	4	2	4	2	—
Język łaciński	4	—	4	—	—	4	—	4	—	—
Język obcy nowożytny	3	3	—	—	3	6	3	6	3	—
Matematyka	2	5	2	5	—	2	5	2	5	—
Fizyka	4	5	4	5	—	—	4	—	4	—
Chemia	—	3	—	3	—	—	3	—	3	—
Biologia	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Rysunek	(2)	2	—	—	(2)	(2)	2	—	2	(2)
Razem	33 (+2)	33	20	18	13 (+2)	33 (+2)	33	22	22	11 (+2)

Ponadto: 2 godziny przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe — jak w tablicy I i III.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

TABLICA VI.

Wydziały: Humanistyczny i Przyrodniczy (h + p).

Klasy pracują częściowo oddzielnie, częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. hum.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. wydz. hum.	Godz. oddz. wydz. przyr.	Godz. wspólne	Wydz. hum.	Wydz. przyrodn.	Godz. oddz. wydz. hum.	Godz. oddz. wydz. przyr.	Godz. wspólne
Język polski	6	3	6	3	—	6	3	6	3	—
Historia	4	2	4	2	—	4	2	4	2	—
Język łaciński	4	—	4	—	—	4	—	4	—	—
Język obcy nowożytny	3	3	—	—	3	6	3	6	3	—
Matematyka	2	4	2	4	—	2	2	—	—	2
Fizyka	4	3	4	3	—	—	3	—	3	—
Chemia	—	2	—	2	—	—	2	—	2	—
Biologia	2	4	2	4	—	—	3	—	3	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Geografia	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Rysunek	(2)	2	—	—	(2)	(2)	2	—	—	(2)
Razem	33 (+2)	33	22	20	11 (+2)	33 (+2)	33	20	18	13 (+2)

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowo — jak w tab. I i IV.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

TABLICA VII.

Wydziały: Klasyczny i Matematyczno-fizyczny.

Klasy pracują częściowo oddzielnie — częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. klas.	Wydz. mat.-fiz.	Godz. oddz. dla klas.	Godz. oddz. dla mat.-fiz.	Godz. wspólne	Wydz. klas.	Wydz. mat.-fiz.	Godz. oddz. dla klas.	Godz. oddz. dla mat.-fiz.	Godz. wspólne
Język polski	4	3	1	—	3	4	3	1	—	3
Historia	4	2	4	2	—	3	2	3	2	—
Język łaciński	6	—	6	—	—	4	—	4	—	—
„ grecki	4	—	4	—	—	4	—	4	—	—
„ obcy nowożytny	3	3	—	—	3	3	3	—	—	3
Matematyka	2	5	2	5	—	2	5	2	5	—
Fizyka	—	5	2	5	—	2	4	2	4	—
Chemia z mineralogią i geologią	—	3	—	3	—	—	3	—	3	—
Biologia	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Rysunek	(2)*)	2	—	—	(2)	(2)*)	2	—	—	(2)
Razem	33 (+2)	33	19	15	16 (+2)	33 (+2)	33	16	14	17 (+2)

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe — jak w tab. II i III.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

TABLICA VIII.

Wydziały: Klasyczny i Przyrodniczy.

Klasy pracują częściowo oddzielnie — częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. klas.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. dla klas	Godz. oddz. dla przyr.	Godziny wspólne	Wydz. klas.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. dla klas	Godz. oddz. dla przyr.	Godziny wspólne
Język polski	4	3	1	—	3	4	3	1	—	3
Historia	4	2	4	2	—	3	2	3	2	—
Język łaciński	6	—	6	—	—	4	—	4	—	—
„ grecki	4	—	4	—	—	4	—	4	—	—
„ obcy nowożytny	3	3	—	—	3	3	3	—	—	3
Matematyka	2	4	2	4	—	2	2	—	—	2
Fizyka	—	3	2	3	—	—	3	—	3	—
Chemia	—	2	—	2	—	—	2	—	2	—
Biologia	—	4	—	4	—	2	3	2	3	—
Geografia z mineralogią i geologią	—	2	—	2	—	—	2	—	2	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Rysunek	(2)*)	2	—	—	(2)	(2)	2	—	—	(2)
Razem	33 (+2)	33	19	17	14 (+2)	33 (+2)	33	14	12	19 (+2)

Ponadto obowiązkowe: 2 godziny przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe jak w tablicach II i IV.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

*) Nadobowiązkowe.

TABLICA IX.

Wydziały: Humanistyczny i Klasyczny (h + kl)

Klasy pracują częściowo oddzielnie — częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. hum.	Wydz. klas.	Godz. oddz. dla hum.	Godz. oddz. dla klas.	Godz. wspólne	Wydz. hum.	Wydz. klas.	Godz. oddz. dla hum.	Godz. oddz. dla klas.	Godz. wspólne
Język polski	6	4	6	4	—	6	4	6	4	—
Historia	4	4	—	—	4	4	3	1	—	3
Język łaciński	4	6	4	6	—	4	4	4	4	—
„ grecki	—	4	—	4	—	—	4	—	4	—
„ obcy nowożytny	3	3	—	—	3	6	3	6	3	—
Matematyka	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Fizyka	4	—	4	—	—	—	2	—	2	—
Chemia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Biologia	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Razem	33	33	14	14	19	33	33	17	17	16

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe — jak w tablicach I i II.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

TABLICA X.

Wydziały: Matematyczno-fizyczny i Przyrodniczy (m + p).

Klasy pracują częściowo oddzielnie — częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. mat.-fiz.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. dla mat.-fiz.	Godz. oddz. dla przyr.	Godz. wspólne	Wydz. mat.-fiz.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. dla mat.-fiz.	Godz. oddz. dla przyr.	Godziny wspólne
Język polski	3	3	—	—	3	3	3	—	—	3
Historia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Język obcy nowożytny	3	3	—	—	3	3	3	—	—	3
Matematyka	5	4	5	4	—	5	2	5	2	—
Fizyka	5	3	5	3	—	4	3	4	3	—
Chemia	3	2	3	2	—	3	2	3	2	—
Biologia	2	4	2	4	—	—	3	—	3	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Geografia	—	2	—	2	—	—	2	—	2	—
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Rysunek	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Razem	33	33	15	15	18	33	33	12	12	21

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe — jak w tablicach III i IV.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

TABLICA XI.

Połączenie wydziałów dla ogólnej liczby uczniów, nie przekraczającej 30.

Wydziały: Humanistyczny i Przyrodniczy (h + p).

Klasy pracują częściowo oddzielnie—częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. hum.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. wydz. hum.	Godz. oddz. wydział przyr.	Godz. wspólne	Wyd. hum.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. wydz. hum.	Godz. oddz. wydz. przyr.	Godz. wspólne
Język polski	6	6	—	—	6	6	6	—	—	6
Historia	4	2	4	2	—	4	2	4	2	—
Język łaciński	4	—	4	—	—	4	—	4	—	—
„ obcy nowoż.	3	3	—	—	3	4	3	1	—	3
Matematyka	4	4	—	—	4	2	2	—	—	2
Fizyka	2	2	—	—	2	2	3	2	3	—
Chemia	—	2	—	2	—	—	2	—	2	—
Biologia	2	4	2	4	—	—	2	—	2	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Zagadn. życia współczesn.	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Geografia	—	2	—	2	—	—	2	—	2	—
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Razem	33	33	10	10	23	33	33	11	11	22

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe: jak w tablicach I i IV.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

Wobec tego, że plan godzin przedmiotów obowiązkowych nie obejmuje na wydziale przyrodniczym rysunku, przedmiotu tego nauczać można jako nadobowiązkowego.

8. Licea z niepolskim językiem nauczania.

TABLICA Ia.

Wydział humanistyczny.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasy	
	I	II
Język polski	5	5
Język nauczania	5	5
Historia	3	3
Język łaciński	4	3
Język obcy nowożytny	4	3
Matematyka	2	2
Fizyka i chemia	3	—
Biologia	—	2
Religia	2	2
Filozofia	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2
Przysposobienie wojskowe	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2
Razem	34	34

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe — jak w tablicy I.

TABLICA IIa.

Wydział klasyczny.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasy I	Klasy II
Język łaciński	4	4
Język grecki	4	4
Język polski	4	3
Język nauczania	4	3
Historia	3	2
Matematyka	2	2
Fizyka i chemia	2	—
Biologia	—	2
Filozofia	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2
Język obcy nowożytny	3	3
Przysposobienie wojskowe	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2
Razem	34	34

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.

Nadobowiązkowe — jak w tablicy II.

TABLICA IIIa.

Wydział matematyczno-fizyczny.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasy I	Klasy II
Fizyka z kosmografią	4	5
Chemia z mineralogią i geologią	3	2
Biologia	—	2
Matematyka	5	5
Rysunek	2	—
Język polski	3	3
Język nauczania	3	3
Historia	3	—
Religia	2	2
Filozofia	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2
Język obcy	3	3
Przysposobienie wojskowe	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2
Razem	34	34

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.

Nadobowiązkowe — jak w tablicy III.

TABLICA IVa

Wydział przyrodniczy.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasy I	Klasy II
Biologia	3	3
Geografia z mineralogią i geologią	2	2
Chemia	2	2
Fizyka	3	3
Matematyka	2	4
Rysunek	2	—
Język polski	3	3
Język nauczania	3	3
Historia	3	—
Religia	2	2
Filozofia	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2
Język obcy	3	3
Przysposobienie wojskowe	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2
Razem	34	34

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe — jak w tablicy IV.

W liceach z niepolskim językiem nauczania uczy się po polsku: języka polskiego, historii, zagadnień życia współczesnego, przysposobienia wojskowego i ćwiczeń cielesnych.

Łączenie dwu wydziałów na lekcjach niektórych przedmiotów opiera się na takich samych zasadach jakie zastosowano w tablicach V—X. Ze względu na stwierdzoną już praktyczną potrzebę podaje się poniżej z 7 możliwych kombinacyj 3 następujące.

TABLICA IXa.

Wydziały: Humanistyczny i Klasyczny (h + kl).

Klasy pracują częściowo oddzielnie — częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. hum.	Wydz. klas.	Godz. oddz. wydz. hum.	Godz. oddz. wydz. klas.	Godz. wspólne	Wydz. hum.	Wydz. klas.	Godz. oddz. wydz. hum	Godz. oddz. wydz. klas.	Godz. wspólne
Język polski	5	4	5	4	—	5	3	5	3	—
Język nauczania	5	4	5	4	—	5	3	5	3	—
Historia	3	3	—	—	3	3	2	3	2	—
Język łaciński	4	4	—	—	4	3	4	—	1	3
Język grecki	—	4	—	4	—	—	4	—	4	—
Język obcy nowoż.	4	3	1	—	3	3	3	—	—	3
Matematyka	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Fizyka i chemia	3	2	3	2	—	—	—	—	—	—
Biologia	—	—	—	—	—	2	2	—	—	2
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Razem	34	34	14	14	20	34	34	13	13	21

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe — jak w tablicy I i II.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

TABLICA Xa.

Wydziały: Matematyczno-fizyczny i Przyrodniczy (m + p).

Klasy pracują częściowo oddzielnie — częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. mat.-fiz.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. wydz. mat.-fiz.	Godz. oddz. wydz. przyr.	Godz. wspólne	Wydz. mat.-fiz.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. wydz. mat.-fiz.	Godz. oddz. wydz. przyr.	Godz. wspólne
Fizyka	4	3	4	3	—	5	3	5	3	—
Chemia	3	2	3	2	—	2	2	—	—	2
Biologia	—	3	—	3	—	2	3	2	3	—
Geografia	—	2	—	2	—	—	2	—	2	—
Matematyka	5	2	5	2	—	5	4	5	4	—
Rysunek	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—
Język polski	3	3	—	—	3	3	3	—	—	3
Język nauczania	3	3	—	—	3	3	3	—	—	3
Historia	3	3	—	—	3	—	—	—	—	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Język obcy nowożytny	3	3	—	—	3	3	3	—	—	3
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Razem	34	34	12	12	22	34	34	12	12	22

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Przedmioty nadobowiązkowe — jak w tablicy III i IV.
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

TABLICA XIa.

Połączenie wydziałów: Humanistycznego i Przyrodniczego (h + p)
dla ogólnej liczby uczniów nie przekraczającej 30.

Klasy pracują częściowo oddzielnie — częściowo razem.

PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE	Klasa I					Klasa II				
	Wydz. hum.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. wydz. hum.	Godz. oddz. wydz. przyr.	Godz. wspólne	Wydz. hum.	Wydz. przyr.	Godz. oddz. wydz. hum.	Godz. oddz. wydz. przyr.	Godz. wspólne
Język polski	5	5	—	—	5	5	4	1	—	4
Język nauczania	5	5	—	—	5	5	4	1	—	4
Historia	4	3	4	3	—	2	—	2	—	—
Język łaciński	4	—	4	—	—	3	—	3	—	—
Język obcy nowożytny	3	3	—	—	3	3	3	—	—	3
Matematyka	2	2	—	—	2	3	3	—	—	3
Fizyka	2	2	—	—	2	—	4	—	4	—
Chemia	1	2	1	2	—	—	2	—	2	—
Geografia	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—
Biologia	—	4	—	4	—	2	—	2	—	—
Religia	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Filozofia	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3
Zagadnienia życia współczesnego	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Przysposobienie wojskowe	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	—	—	2	2	2	—	—	2
Razem	34	34	9	9	25	34	34	9	9	25

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego i 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych.
Nadobowiązkowe — jak w tablicach I i IV
Przedmioty nadobowiązkowe i przysposobienie sportowe — zasadniczo razem.

C. Seminaria nauczycielskie.

Nie przewiduje się dalszego utrzymywania kursów dla repetentów kursu V. Uczniowie, którzy nie ukończą nauki z wynikiem pomyślnym, mogą być dopuszczeni do egzaminów przed specjalnymi komisjami, powołanymi przy liceum pedagogicznym w Grodnie na zasadach, przewidzianych w regulaminie seminarialnego egzaminu dojrzałości.

D. Licea pedagogiczne.

1. W sprawie przyjmowania kandydatów do liceów kierować się należy postanowieniami regulaminu przyjmowania uczniów do klasy I państwowego liceum pedagogicznego. W stosunku do młodzieży, która zgłasza się do liceum bezpośrednio po ukończeniu gimnazjum, można w bieżącym roku szkolnym nie przestrzegać postanowienia regulaminu, dotyczącego dolnej granicy wieku.

W związku z badaniem stopnia muzykalności kandydatów do liceów pedagogicznych należy zwrócić uwagę, że umuzykalnienie słuchu może być wykształcone przez odpowiednie ćwiczenia. Stąd przy wydawaniu decyzji o uzdolnieniu kandydata należy zachować oględność zwłaszcza wobec kandydatów, którzy w innych przedmiotach wykazali uzdolnienie i przygotowanie. Kandydaci do liceów pedagogicznych, jeżeli są uczniami gimnazjum, powinni zawiadomić o tym zamiarze w okresie zgłoszeń — niezależnie od próbnych wpisów — dyrekcję gimnazjum, do którego uczęszczają, podając przy tym, do którego liceum pedagogicznego mają zamiar uczęszczać. Dyrekcja gimnazjum przesyła wówczas dyrekcji odnośnego liceum pedagogicznego zwięźle ujętą charakterystykę ucznia z określeniem w miarę możności jego uzdolnień i właściwości, mających znaczenie w zawodzie nauczycielskim (np. uspołecznienie i t. p.).

2. W celu zaznajomienia kandydatów na dyrektorów liceów pedagogicznych z organizacją tych zakładów przewiduje się konferencję dla okręgów: Wileńskiego, Lubelskiego i Brzeskiego w Grodnie. Bliższe dane co do terminu i programu tej konferencji zostaną ogłoszone dodatkowo.

3. Internaty przy liceach pedagogicznych powinny być z reguły prowadzone we własnym zarządzie.

4. W roku szkolnym 1937/38 obowiązywać będzie następujący plan godzin:

PLAN GODZIN.

	Przedmioty i zajęcia	Klasa I
Obowiązkowe	Religia	2
	Język polski	3
	Historia	2
	Matematyka	3
	Fizyka i chemia	3
	Biologia	3
	Psychologia	3
	Praca społ.-wychow., poznanie środowiska i zagadnień współczesnego życia Polski	5
	Język obcy nowożytny	2
	Przysposobienie wojskowe	2
	Rysunek	3
	Śpiew łącznie z chórem	3
	Ćwiczenia cielesne	2
	Razem	36

Ponadto obowiązkowe: 2 godz. przysposobienia sportowego na zespół nie przekraczający 90 uczniów.

Nadobowiązkowe: gra instrumentalna.

Możliwe są jeszcze pewne zmiany w planie godzin liceum pedagogicznego.

E. Pedagogia.

Nowotworzące się Państwowe Pedagogium w Wilnie będzie zorganizowane na podstawie obowiązującego statutu pedagogium państwowego oraz programów pedagogiów istniejących obecnie.

F. Seminaria ochroniarskie.

Organizacja i programy seminariów ochroniarskich w r. szk. 1937/38 zmianie nie ulegną.

II. SZKOŁY PRYWATNE.

W sprawie prywatnych szkół obowiązują dotychczasowe przepisy.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

67

OKÓLNIK Nr 7

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 15 kwietnia 1937 r. Nr O. P. 10672/37

w sprawie „Wiosennych Świąt Młodzieży"

Nawiązując do zarządzeń lat poprzednich z dnia 7 marca 1935 r. Nr O. P. 7287/35 (Dzien. Urz. K. O. S. Wil. Nr 4, poz. 22 z dnia 1 kwietnia 1935 r.) i z dnia 17 kwietnia 1936 Nr O. P. 11077/36 (Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr 5, poz. 59 z dnia 1 maja 1936 r.)—w sprawie organizacji „Wiosennych Świąt Młodzieży"—zalecam organizowanie tych uroczystości i w br., o ile lokalne warunki na to zezwalają.

Zasady organizacyjne i programowe pozostają bez zmian.

Przy ustalaniu repertuaru pieśni mogą być pomocne następujące śpiewniki:

1) śpiewnik strzelecki szkoły junaka,
2) pieśni ludowe ziemi Wileńskiej i Nowogródzkiej—B. Gawrońskiej,
3) śpiewnik „16 pieśni"—B. Gawrońskiej.

Zwracam uwagę na następujące pieśni, znajdujące się w tych śpiewnikach:

I. Śpiewnik strzelecki.

1) Hymn Państwowy,
2) Nasz Bałtyk—muzyka Nowowiejskiego,
3) Marsz (Księcia Józefa) „Niechaj wesoło zabrzmi nam echo",
4) Jeszcze jeden mazur dzisiaj—melodia ludowa z Ziemi Wileńskiej,
5) Pierwsza Kadrowa „Raduje się serce, raduje się dusza",
6) Tam na błoniu błyszczy kwiecie,
7) Matulu moja—melodia ludowa,
8) Przybyli ułani pod okienko,
9) Gdzie mój Jasieńko—melodia ludowa,
10) Koło mego ogródeczka—melodia ludowa,
11) Nie chodź Marysiu—melodia ludowa.

II. Śpiewnik „Pieśni ludowe ziemi Wileńskiej i Nowogródzkiej".

12) Wilia,
13) W zielonym gaiku,
14) Wieczór dobry panieneczko,
15) Matka syna wypuszczała,
16) Oj przy Dunaju,
17) Przepióreczka,
18) Za górami, za lasami,
19) Oj dola, to niedola,
20) Pójdziesz zamąż,
21) Oj smutna brzózka,
22) W głuchą ciemną noc,
23) Sołtys.
24) Wschodzi słoneczko.

III. Śpiewnik „16 pieśni".

25) Oj boru, mój boru,
26) A czemu,
27) Ty zazula nie kukaj.

Nadto zwracam uwagę na pieśń na cześć Serca Marszałka Józefa Piłsudskiego — muzyka Nebelskiej zamieszczona w Dzienniku Urzędowym Nr 5 z dnia 1 maja 1936 roku.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) *M. B. Godecki.*

68

OKÓLNIK Nr 9

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 17 kwietnia 1937 r. Nr O.4763/37

do PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników państwowych szkół w Okręgu

w sprawie podniesienia estetycznego wyglądu gmachów państwowych i samorządowych.

Ze względu na zbliżający się okres sadzenia pnączy, przypominam PP. Inspektorom Szkolnym, Dyrektorom i Kierownikom państwowych szkół w Okręgu o dopilnowanie wykonania okólnika mego z dnia 19 października 1936 r. Nr 0-34891/36 w sprawie podniesienia estetycznego wyglądu gmachów państwowych, samorządowych ogłoszonym w Dz. Urz. Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego Nr 11 rok 1936, poz 129.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) *M. B. Godecki.*

Pomoc bezrobotnym jest czynem obywatelskim.

69

ZARZĄDZENIE

z dnia 15 kwietnia 1937 r. Nr I-7138/37

w sprawie terminu zapisów dzieci do publicznych szkół powszechnych na rok 1937/38.

Na podstawie § 1 rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30.V. 1932 r. o częściowym wykonaniu ustawy z 11.III. 1932 roku o ustroju szkolnictwa (Dz. Ust. R. P. Nr 51, poz. 485, Dz. Urz. K. O. S. W. Nr 9, poz. 99), ustalam termin zapisów dzieci do publicznych szkół powszechnych na terenie okręgu szkolnego wileńskiego na r. 1937/38—w czasie od 29 do 31.V.1937 r. włącznie.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *M. B. Godecki.*

70

KONKURSY

na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego ogłasza niniejszym konkurs na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych a mianowicie:

1) 7-kl. publ. szkoła powsz. Nr 2—koedukacyjna, Wilno, ul. Inflancka, mieszkania przy szkole nie ma.

2) 7-kl. publ. szkoła powszechna Nr 3—żeńska, Wilno, Ostrobramska 5, mieszkania przy szkole nie ma.

3) 7-kl. publ. szkoła powszechna Nr 4—koedukacyjna, Wilno, ul. Polna, mieszkania przy szkole nie ma.

4) 7-kl. publ. szkoła powszechna Nr 13—męska, Wilno, Pióromont 10, mieszkania przy szkolenie ma.

5) 7-kl. publ. szkoła powszechna Nr 28—koedukacyjna, Wilno, ul. Szeptyckiego 11, mieszkania przy szkole nie ma.

6) 7-kl. publiczna szkoła powszechna Nr 35 — koedukacyjna dla dzieci świętujących sabat, Wilno, ul. Piłsudskiego Nr 13, mieszkania przy szkole nie ma.

POW. WIL.-TROCK.

7) W Landwarowie, gminy Troki szkoła 7-kl., mieszkania dla kierownika szkoły brak, ziemi 1 ha.

8) W Niemenczynie, gm. Niemenczyn, szkoła 6-kl., mieszkania dla kierownika brak, ziemi 1 ha.

9) W Olkienikach, gm. Olkieniki szkoła 5-kl., mieszkania dla kierownika brak, ziemi nie ma.

10) W Wornianach, gm. Worniany, szkoła 5-kl., mieszkania dla kierownika brak, ziemi 1 ha.

11) W Gierwiatach, gm. Gierwiaty, szkoła 4-kl., mieszkania dla kierownika brak, ziemi 0,75 ha.

12) W Turgielach, gm. Turgiele, szkoła 5-kl., mieszkania dla kierownika brak, ziemia jest.

13) W Bezdanach, gm. Niemenczyn, szkoła 3-kl., mieszkanie dla kierownika jest, ziemia jest.

14) W Nowych Werkach, gm. Rzesza, szkoła 3-kl., mieszkanie dla kierownika jest, ziemia jest.

15) W Ostrowcu, gm. Worniany, szkoła 3 kl. mieszkania dla kierownika brak, ziemi 1,75 ha.

16) w m. Lidzie, szkoła 7 kl. Mieszkania dla kierownika brak, ziemi nie ma.

POW. LIDZKI.

17) w Bieniakoniach, pow. lidzki, szkoła 7 kl. Szkoła mieści się we własnym, niedawno wzniesionym piętrowym budynku murowanym przy stacji kolejowej na linii Lida - Wilno. Mieszkanie dla kierownika 2 pokoje z kuchnią, ziemi nie ma.

18) w Iwju, pow. lidzki, szkoła Nr 2, 5 kl. (od nowego roku szk. 6 kl.) szkoła mieści się w miasteczku, posiadającym dogodną komunikację autobusową oraz kolejkę wąskotorową. Mieszkania dla kierownika brak, ziemi nie ma.

19) w Żyrmunach, pow. lidzki, szkoła 4 kl. mieści się w nowym własnym budynku drewnianym, mieszkanie dla kierownika 2 pokoje z kuchnią. Ziemi 0,5 ha. Dogodne połączenie autobusowe z Wilnem i Lidą. Do st. kolejowej Bastuny 7 km. na linii Lida-Wilno.

20) w Werenowie, pow. lidzki, szkoła 3 kl. (od nowego r. szk. 4 kl.) mieści się we własnym budynku murowanym, położonym w ogrodzie (ziemi 0,5 ha). Mieszkanie dla kierownika w osobnym budynku drewnianym: 3 pokoje z kuchnią. Odległość od miasteczka

Werenów $1^1/_2$ km. na linii kolejowej Lida - Wilno.

21) w Grodnie szkoła Nr 3, 7 kl. Budynek szkolny wynajęty, mieszkania dla kierownika brak.

22) w Grodnie, szkoła Nr 4, 7 kl. Budynek własny, mieszkanie dla kierownika przy szkole.

23) w Grodnie, szkoła żydowska Nr 5, 7 kl. Budynek szkolny wynajęty, mieszkania dla kierownika brak,

24) w Grodnie szkoła Nr 6, 7 kl. Budynek szkolny własny, mieszkanie dla kierownika przy szkole.

25) w Grodnie, szkoła Nr 8, 7 kl. Budynek własny, mieszkanie dla kierownika przy szkole.

26) w Grodnie, żydowska szkoła Nr 9, 7 kl. Budynek szkolny wynajęty, mieszkania dla kierownika brak.

POW. GRODZIEŃSKI.

27) w Indurze, gmina Indura, szkoła 7 kl. Budynek szkolny własny, mieszkania dla kierownika brak. Stacja kolejowa Grodno odległe o 25 klm, komunikacja autobusowa na miejscu.

28) w Jeziorach, szkoła 7 kl. Budynek szkolny własny, przy szkole jest ziemia i mieszkanie dla kierownika. Odległość od Grodna 26 klm, stacja kolejowa i komunikacja autobusowa na miejscu.

29) w Skidlu, szkoła 7 kl. Budynek szkolny własny, przy szkole jest ziemia, mieszkania dla kierownika brak. Odległość od Grodna 32 klm. od stacji Skidel 1,5 klm., komunikacja autobusowa na miejscu.

30) w Mostach (miasteczku), Szkoła 6 kl. Budynek szkolny własny, ziemia i mieszkanie dla kierownika przy szkole. Odległość od Grodna 64 klm. Od st. kol. Mosty 6 klm, komunikacja statkiem do Grodna.

31) w Mostach (osada fabryczna) szkoła 6 kl. Budynek szkolny własny, przy szkole jest ziemia, mieszkania dla kierownika brak. Odległość od Grodna 60 klm, od st. Mosty 2 klm.

32) w Wołpie, szkoła 6 kl. Budynek szkolny własny, jest ziemia i mieszkanie dla kierownika przy szkole, odległość od Grodna 60 klm, od st. Roś 12 klm.

O stanowiska te ubiegać się mogą kandydaci, posiadający pełne kwalifikacje zawodowe oraz odpowiadający wymaganiom art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dn. 9.XI.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873).

Podania należycie udokumentowane winni kandydaci wnosić w drodze służbowej do Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego przez właściwego Inspektora Szkolnego w terminie do dni 30 od daty wyjścia niniejszego Dziennika Urzędowego.

71

KOMUNIKATY

Kursy i konferencje wakacyjne dla nauczycieli szkół powszechnych w r. 1937.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego organizuje w miesiącu lipcu b. r. szereg kursów i konferencji wakacyjnych dla nauczycielstwa publicznych szkół powszechnych w czasie i na tematy uwidocznione w zamieszczonych niżej tabelkach I a, II ab, III, IV i V.

Udział nauczycielstwa w konferencjach i kursach jest całkowicie dobrowolny.

Zarówno praca na konferencjach, jak i na kursach, będzie oparta w szerokiej mierze na współpracy uczestników z prelegentami, przy uwzględnieniu zbiorowych dyskusji na tematy i zapytania wysuwane przez uczestników, a związane z pracą szkolną w zakresie danego tematu kursu względnie konferencji.

Zgłoszenia na kursy i konferencje winny być przesyłane w drodze bezpośredniej Inspektorowi Szkolnemu w siedzibie kursu (konferencji) z dołączeniem znaczka pocztowego za 25 gr. na odpowiedź, w terminie do dnia 1 czerwca 1937 r. i winny zawierać: tytuł konferencji lub kursu, miejscowość kursu (konferencji), nazwisko i imię zgłaszającego się, jego stanowisko służbowe i dokładny adres osobisty (przed i po zakończeniu roku szkolnego), oraz uwagę, czy uczestnik zamierza korzystać z internatu i kuchni przy kursie (konfer.); w końcu należy nadmienić, na który kurs względnie konferencję powinno być skierowane zgłoszenie, gdyby nie było już miejsca w obranej przez zgłaszającego się miejscowości.

Uczestnicy kursów (konferencji) będą mogli korzystać bezpłatnie z internatów, które będą urządzone przy wszystkich kursach (konferencjach). Na życzenie uczestników, będą zorganizowane wspólne kuchnie, po cenach możliwie najbardziej przystępnych.

Na wszystkich kursach (konferencjach) przewiduje się 1 wycieczkę krajoznawczo-rozrywkową, oraz wieczory towarzyskie.

Uczestnicy kursów zamierzający korzystać z internatów winni przywieźć ze sobą koc, poduszkę, pusty siennik, bieliznę pościelową.

Wpisowe w kwocie 7 zł. należy przesyłać niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przyjęciu na kurs (konfer.) pod adresem wskazanym w zawiadomieniu. W razie nieprzybycia na kurs (konferencję) osobom powiadomionym o przyjęciu — wpisowe nie będzie zwracane.

I. Konferencje programowe dla nauczycielstwa szkół I stopnia.

L. p.	a) siedziba konferencji b) adres zgłoszeń c) termin konferencji	Temat konferencji	U w a g i
1.	a) Grodno b) Inspektor Szkolny w Grodnie c) od 2. VII — do 16. VII.	Organizacja pracy wychowawczej i dydaktycznej w szkole I stopnia ze szczególnym uwzględnieniem organizacji nauki cichej w klasach łączonych	Na konferencję należy przywieźć ze sobą program nauki w publicznych szkołach powsz. pierwszego stopnia.
2.	a) Nieśwież b) Inspektor Szkolny w Nieświeżu c) od 2. VII — do 16. VII.		

II a. Kursy w zakresie poszczególnych przedmiotów nauczania w szkołach powszechnych.

L. p.	a) Siedziba kursu b) adres zgłoszeń c) termin kursu	T e m a t k u r s u	U w a g i
1.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 2. VII. — 16. VII.	Kurs języka polskiego. Wypracowania piśmienne z języka polskiego w szkole powsz. (tematy; przygotowanie, formy, poprawa). Organizacja czytelnictwa w szkole powszechnej.	Na kurs należy przywieźć program nauczania w szkole powsz.
2.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 2. VII. — 16. VII.	Kurs geografii. Wprowadzenie mapy na I szczeblu progr. szkoły powszech., ćwiczenia wstępne, plan — podziałka.— Metoda podróży fikcyjnych z użyciem pomocy naukowych (rozwinięcie na przykładach).	jak wyżej
3.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 2. VII. — 16. VII.	Kurs zajęć praktycznych Roboty z różnych materiałów dla zaspokojenia zainteresowań ucznia oraz potrzeb nauki szkolnej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb z zakresu kultury życia codziennego.	Na materiały przewiduje się kwotę 2 zł. od słuchacza (niezależnie od wpisowego)
4.	a) Grodno b) Insp. Szk. w Grodnie c) 2. VII. — 16. VII.	Kurs śpiewu. Repertuar pieśni szkolnych. Inscenizacje pieśni.	Na kurs należy przywieźć program nauki w szkole powszechnej.
5.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 2. VII. — 29. VII.	Kurs języka litewskiego. Stopień drugi dla absolwentów zeszłorocznego kursu języka litewskiego, oraz dla nauczycieli władających jęz. litewskim lecz niedość poprawnie pod względem literack.	Opłata wpisowego na tym kursie nie obowiązuje.

II b. Kursy dla nauczycieli szkół powszechnych II i III stopnia.

L. p.	a) Siedziba kursu b) adres zgłoszeń c) termin kursu	T e m a t k u r s u	U w a g i
1.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 2. VII. — 16. VII.	Kurs arytm. z geometrią. Nauczanie geometrii w oparciu o pomiary i kreślenie; zdejmowanie planów metodą rzutowania punktów na oś; obliczanie pól z uwzględnieniem przybliżeń dziesiętnych. Metodyka i technika rozwiązywania zadań z podręczników; układanie zadań na tle potrzeb środowiska.	Należy przywieźć z sobą program nauczania w szkole powszechnej i podręczniki arytmetyki z geometrią, używ. w szkole.

III. Kurs dla kierowników publ. szkół powszechnych II i III stopnia.

L. p.	a) Siedziba kursu b) adres zgłoszeń c) czas trwania kursu	Temat kursu	Uwagi
1.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 2. VII — 16. VII.	Rola i zadania kierownika szkoły w świetle statutu szk. powsz. Plan pracy kierownika szkoły. Projekt i sprawozdanie z organizacji szkoły. Frekwencja; klasyfikacja, promowanie. Organizacja pracy zespołowej; pomoc w organizowaniu pracy indywidualnej nauczycieli w dziedzinie: wychowania, nauczania, opieki społecznej nad dziećmi, współpracy z opieką domową. Praca Rady Pedagogicznej. Organizacja jednego dnia szkolnego. Opieka i nadzór nad tokiem i skutecznością pracy szkolnej. Hospitowanie (cele, rodzaje, metody i skutki). Arkusz spostrzeżeń.	Na kurs należy przywieźć ze sobą statut szkoły powsz., ostatni projekt organizacji szk. i ostatnie sprawozdanie z organizacji szk.
2.	a) Baranowicze b) Insp. Szk. w Baranowiczach c) 2. VII. — 16. VII.		

IV. Kursy wych.-fiz. dla nauczycieli szkół powszechnych I, II i III stopnia (wpisowe na te kursy 5 zł.).

L. p.	a) Siedziba kursu b) adres zgłoszeń c) czas trwania kursu	Temat kursu	Uwagi
1.	a) Ignalino b) Insp. Szk. w Święcianach c) 24. VI. — 3. VII.	Podanie omówienie i przerobienie szczegółowego zasobu materiału ćwiczebnego z zakresu gier i zabaw ruchowych, ćwiczeń 10-cio-minutowych oraz śródlekcyjnych, z uwzględnieniem warunków lokalowo-terenowych.	Na kurs należy przywieźć ze sobą program szkoły powsz., strój ćwiczebny i kąpielowy.
2.	a) Postawy b) Insp. Szk. w Postawach c) 24. VI. — 3. VII.		
3.	a) Wilejka b) Insp. Szk. w Wilejce c) 24. VI. — 3. VII.		
4.	a) Stołpce b) Insp. Szk. w Nieświeżu c) 24. VI. — 3. VII.	Omówienie i przerobienie zasobu materiału z gier terenowych, organizacja i metody prowadzenia wycieczek. Nauka pływania.	
5.	a) Orla nad Niemnem b) Insp. Szk. w Szczuczynie c) 24. VI. — 3. VII.		
6.	a) Stary Folwark b) Insp. Szk. w Suwałkach c) 24. VI. — 3. VII.		

Szkoła specjalna dla niewidomych.

Na obszarze Okręgu Szkolnego Wileńskiego znajduje się przypuszczalnie około 400 dzieci w wieku szkolnym zupełnie ociemniałych, albo półniewidomych. Dzieci te oczywiście nie mogą korzystać z normalnych szkół powszechnych i pozostawione są wyłącznie wychowaniu domowemu, które w najbardziej nawet sprzyjających warunkach nie może zastąpić kształcenia tych dzieci w szkole specjalnej.

Tak ze względu na dobro dzieci niewidomych, które po opanowaniu sztuki pisania i czytania, po przyswojeniu sobie pełnego programu szkoły powszechnej i po zdobyciu sprawności w jakimś dostępnym dla nich zawodzie, rozszerzają ogromnie zakres swojego życia i wzmacniają poczucie własnej wartości, jak też i z powodów ogólnospołecznych waż-

nym jest zabezpieczenie dzieciom niewidomym nauki we właściwej dla nich szkole specjalnej.

W Wilnie szkoła taka istnieje, a zadaniem jej jest obsłużyć cały Okrąg. Utrzymanie szkoły specjalnej dla niewidomych jest kilkakrotnie droższe, aniżeli szkoły normalnej — wypływa stąd postulat, by szkoła tego typu była możliwie najintensywniej wykorzystana.

W wileńskiej szkole specjalnej dla niewidomych kształci się w roku bieżącym niespełna 40 dzieci, a więc przypuszczalnie około 10% ogółu dzieci niewidomych w Okręgu. Trzeba zatem zatroszczyć się o sprowadzenie z terenu większej liczby dzieci niewidomych do odpowiedniej dla nich szkoły, trzeba dotrzeć do rodziców i opiekunów dzieci niewidomych i przekonać ich o wartości wykształcenia dla dziecka pozbawionego wzroku.

Dużą rolę w propagandzie szkoły dla niewidomych i uświadamianiu zainteresowanych rodziców o wartości tej szkoły może spełnić młodzież szkolna wszelkich typów szkół.

Nauka w szkole specjalnej dla niewidomych jest oczywiście bezpłatną. Płatne jest jedynie utrzymanie w internacie, lecz w wypadku rzeczywistej niezamożności rodziców, udzielane bywają daleko idące zniżki, a wiele dzieci utrzymuje się w internacie kosztem społecznym.

Okręgowy instruktorat nauczania matematyki w szkołach powszechnych.

Pan Kurator O. S. W. powierzył pismem z dnia 18.II. 1937 r. p. Wacławowi Borowskiemu pełnienie obowiązków instruktora matematyki w szkołach powszechnych Okręgu. P. Borowski udziela nauczycielstwu szkół powszechnych wszelkich porad związanych z nauczaniem arytmetyki z geometrią i pracą samokształceniową nauczycielstwa w tymże zakresie w soboty od godz. 18 do godz. 20 w lokalu Inspektoratu Szkolnego w Wilnie— ul. Portowa 5.

Zamknięcie szkół.

Zarządzeniem Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego zostały zamknięte następujące prywatne szkoły powszechne:

Szkoła Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego „Jabno" w Słonimie z dniem 15 marca r. b. (Orzeczenie z dnia 13.III 1937 Nr I-6949/37).

Szkoła Zjednoczenia Szkół Żydowskich w Horodyszczu z dniem 31 sierpnia b. r. (Orzeczenie z dnia 14.IX. 1936 r. Nr I-26878/36).

Prywatna Szkoła Powszechna Zgromadzenia S.S. Wizytek w Wilnie, przy ul. Rossa Nr 2 zostaje zlikwidowana z końcem roku szkolnego 1936/37.

Podziękowanie za współpracę przy akcji zwalczania chrabąszcza [1]).

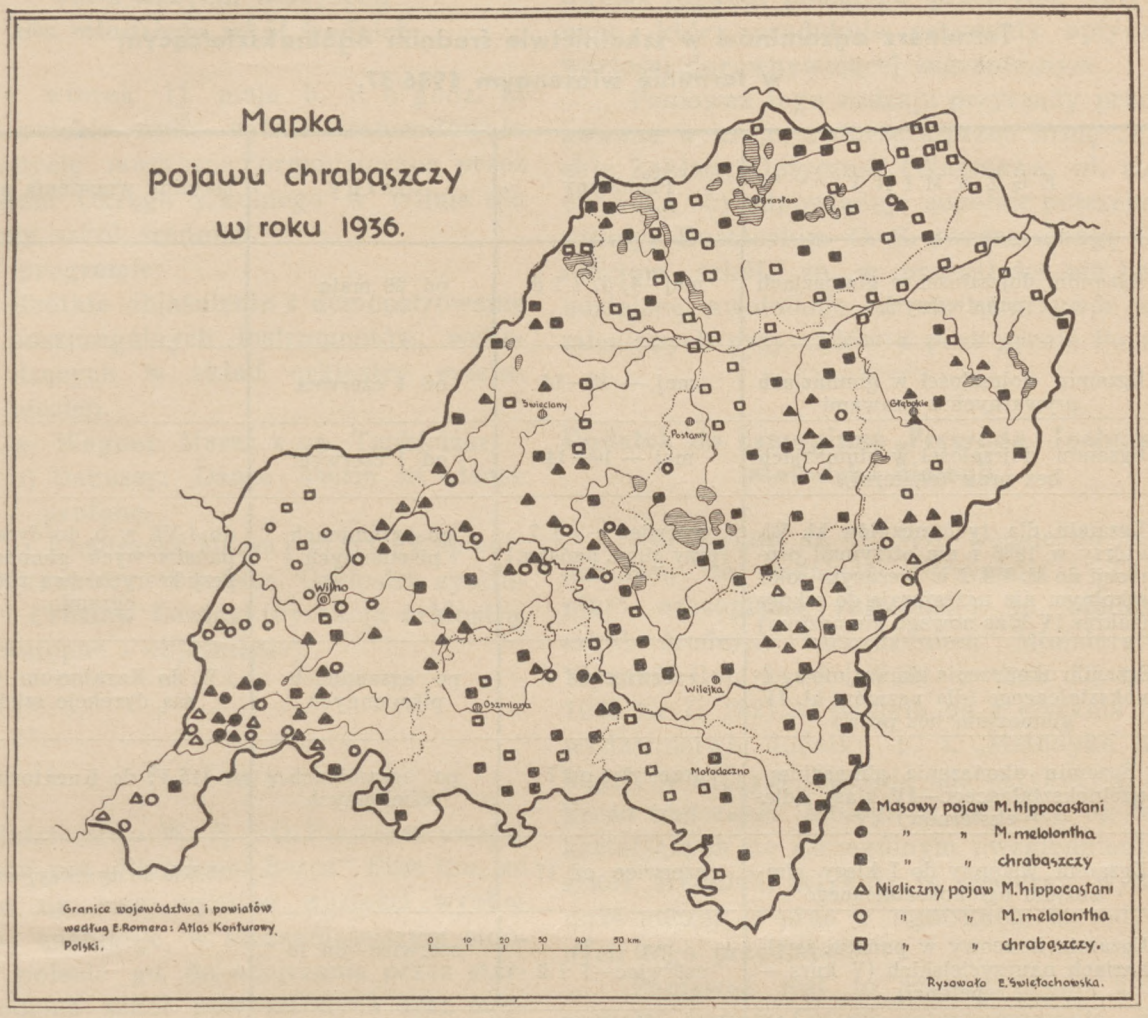
Stacja Ochrony Roślin Wileńskiej Izby Rolniczej już siódmy rok prowadzi badania nad mapowym przedstawieniem rójek chrabąszczy w całej Polsce.

Chrabąszcze, jak wiadomo groźne szkodniki pól uprawnych, drzew owocowych oraz lasów jawią się masowo dość regularnie co cztery ewentualnie co pięć lat. Czas regularnych masowych pojawów jest różny w poszczególnych miejscowościach Polski. Ujęcia zatem mapowe tych rójek mają za zadanie przedstawić kiedy i w jakiej miejscowości przypada masowy lot chrabąszczy, aby można było tam organizować akcję zwalczania,

W latach 1935 i 1936 Stacja Ochrony Roślin przy łaskawym poparciu Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego zwracała się z prośbą do Sz. Nauczycielstwa Szkół Powszechnych o przysłanie danych o charakterze pojawu chrabąszczy. W tym celu zostały rozesłane kwestionariusze do szkół powszechnych, podlegających działalności Kuratorium Wileńskiego. Rozesłane w ubiegłym roku kwestionariusze wróciły w ilości około 30%. Na podstawie tych kwestionariuszy oraz danych, zebranych bezpośrednio w terenie przez pracowników Stacji Ochrony Roślin udało się

---

[1]) Podając do wiadomości powyższe pismo Stacji Ochrony Roślin w Wilnie — Kuratorium Okr. Szk. Wileńskiego prosi ze swej strony P. P. Kierowników i Nauczycieli tych szkół, którym przesłano blankiety sprawozdań o charakterze pojawu chrabąszczy w r. 1937, o współpracę ze Stacją Ochrony Roślin również w roku bieżącym.

stwierdzić masowe występowanie Chrabąszcza kasztanowca na znacznych obszarach woj. wileńskiego (patrz mapka). Stacja nie przewidywała tak licznego pojawu tego gatunku, przepuszczając, że on licznie wystąpi dopiero w bieżącym roku. Liczny jego pojaw w r. 1936 wskazywać by mógł, że cykl rozwojowy Kasztanowca trwa 4 lata, a więc tyle ile cykl rozwojowy Chrabąszcza majowego. Uprzednio wielu autorów przypuszczało, że Kasztanowiec rozwija się przez 5 lat. Aby sprawę tę ostatecznie rozstrzygnąć należy zebrać możliwie jaknajliczniejsze wiadomości o rójce chrabąszczy w 1937 r. i dlatego zwracam się z gorącą prośbą do Szanownego Nauczycielstwa, aby nie zechciało odmówić swej pomocy. W tym celu zostaną znów rozesłane kwestionariusze do szkół, które i w ubiegłym roku je otrzymały, gdyż chodzi o to, aby przez kilka lat z jednej i tej samej miejscowości mieć informacje o rójkach chrabąszczy. Po wypełnieniu, t. j. po skończonej rójce kwestionariusze muszą być zwrócone najpóźniej do 1 lipca.

Korzystając ze sposobności łączę wyrazy podziękowania Kuratorium Wileńskiemu za życzliwy stosunek do podjętej przez nas akcji oraz Szanownemu Nauczycielstwu, które nie bacząc na ciężkie warunki pracy zechciało wziąć czynny udział w rejestracji pojawów "chrabąszczy," walnie przyczyniając się do rozwiązania zagadnienia rójek chrabąszczy w północno - wschodniej Polsce, które to zagadnienie ma przede wszystkim wartość praktyczną przy organizacji walki z tymi szkodnikami.

(—) Prof. dr Jan Prüffer

w/z. Kier. Stacji Ochr. Roślin
w Wilnie.

Terminarz egzaminów w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym w terminie wiosennym 1936/37.

L. p.	EGZAMINY	Piśmienny	Ustny	Terminy wnoszenia podań
1	Egzamin dojrzałości w gimnazjach państwowych	maj—4, 5, 7 i 8	od 20 maja	
2	Egzamin dojrzałości w gimnazjach prywatnych z prawami	maj — 10—14	od 1 czerwca	
3	Egzamin dojrzałości w gimnazjach bez praw (eksterni)	maj — 10—14	od 1 czerwca	
4	Egzamin dla tych uczniów kl. VI, którzy w 1936 r. nie otrzymali promocji do kl. VII i w bieżącym roku szkolnym nie uczęszczają do szkoły (zakres IV klas nowego gimnazjum)	czerwiec — od 7 (przy gimn. państw.)	po egzaminach piśmiennych	do 1.VI. r. b. do dyrekcyj państwowych gimnazjów, przy których chcą zdawać egzamin
5	Egzamin ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego (dla uczniów kl. IV gimnazjum bez praw)	czerwiec od 7	po egzaminach piśmiennych	1.V. do Kuratorium wnoszą dyrekcje szkół
6	Egzamin ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego—IV klasy (dla eksternów)	czerwiec od 7	po egzaminach piśmiennych	15.V. do Kuratorium
7	Egzamin wstępny do I klasy gimnazjum ogólnokształcącego	czerwiec od 17		15.VI. do dyrekcyj szkół
8	Egzamin końcowy w państw. seminariach nauczycielskich (V kurs — repetenci)	maj — 31 czerwiec—1 i 2	czerwiec—od 14	
9	Egzamin końcowy w pryw. seminariach nauczycielskich (reprobowani z roku ubiegłego)	maj — 31 czerwiec 1 i 2	czerwiec—po skończeniu egzam. w sem. państw.	
10	Egzamin końcowy w Pryw. Seminarium „Tarbut" (V kurs oraz reprobowani z ubiegłego roku szkolnego)	maj — 31 czerwiec — 1 i 2	w drugiej połowie czerwca	
11	Egzamin końcowy w Państw. Seminarium Ochroniarskim w Wilnie i eksternistki	maj—31, czerwiec—1 (część techn. dla ekst. 25.V.)	czerwiec—od 7	
12	Egzamin końcowy w Pryw. Seminarium Ochroniarskim dr Czarno w Wilnie	czerwiec — 2 i 3 (część techniczna— od 25 maja)	czerwiec—od 14	
13	Egzamin wstępny do liceów ogólnokształcących	czerwiec — od 24		17.VI. do dyrekcyj szkół
14	Egzamin wstępny do liceów pedagogicznych	czerwiec — od 24		10.VI. do dyrekcyj Państw. Liceów Pedag. w Grodnie (żeńskie), Szczuczynie Nowogródzkim (koeduk.), w Święcianach (męskie), Słonimie (męskie).
15	Kolokwia do pedagogium	wrzesień — od 1		1.VIII. do Dyrekcji Państw. Pedagogium w Wilnie (ul. Wolana 10)

VIII-a audycja muzyczna dla młodzieży szkół średnich.

We wtorek 11 maja b. r. o godz. 13 min. 15 polskie radio będzie transmitowało VIII audycję muzyczną, organizowaną przez Kuratorium Okręgu Szkolnego w Wilnie dla młodzieży szkół średnich.

W programie:

I. Krótkie objaśnienia i demonstrowanie poszczególnych instrumentów, wchodzących w skład orkiestry symfonicznej.

II. a) Wagner: Marsz z op. Tanhäúzer,
b) Debussy: Danse sacrie et danse profane,
c) Kondracki: Marsz pod tyt. „Wojsko".

Wykonawcy: Wileńska Orkiestra symfoniczna i Czesław Lewicki (dyrekcja orkiestrą, słowo wstępne i objaśnienie).

F i l m y.

Ministerstwo W. R. i O. P. zwraca uwagę:

1) na film p. t. „Płomienne Serca". Film ten, ze względu na swe wybitne wartości wychowawcze, zasługuje w szczególniejszym stopniu, by polecić go do obejrzenia przez starszą młodzież szkół powszechnych oraz młodzież szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych,

2) na film p. t.: „Sonata Księżycowa", jako zasługujący na obejrzenie przez młodzież szkół średnich ze względu na występującą w nim postać i grę Ignacego Paderewskiego,

i 3) na film p. t.: „Don Bosko" jako zasługujący ze względów wychowawczych na obejrzenie przez młodzież szkół powszechnych i średnich.

Nabywanie mikroskopów firmy „Polskie Zakłady Optyczne S. A".

Zdarza się, że Dyrekcje i Kierownictwa szkół średnich ogólnokształcących państwowych i prywatnych oraz szkół powszechnych zakupują przyrządy optyczne (mikroskopy, lupy, okulary wskazówkowe) za granicą i korzystają przy tym z zezwoleń na zwolnienie od cła. Fakty te niewątpliwie podcinają możliwości rozwoju polskiego przemysłu optycznego, który produkuje przyrządy optyczne wartości dorównywującej zagranicznym.

Ponieważ tego rodzaju przyrządy produkowane w kraju, zwłaszcza przez firmę „Polskie Zakłady Optyczne" (Warszawa, ul. Grochowska 35) odpowiadają zupełnie potrzebom szkoły, Kuratorium O. S. zwraca uwagę Dyrekcjom szkół, że w przyszłości nie będą udzielane zwolnienia od cła na przywóz wymienionych przyrządów z poza granic Polski.

Dodatek do czasopisma „Przyroda i Technika" Metodyka Biologii.

Kuratorium O. S. Wil. podaje do wiadomości, że redakcja „Przyrody i Techniki", czasopisma zaleconego do bibliotek szkół średnich zarządzeniem Ministerstwa Wyznań Rel. i Ośw. Publ. z dnia 12 maja 1930 Nr II 2921/30 podjęła od 1 stycznia b.r. wydawnictwo dodatku p. t. „Metodyka Biologii", w którym ukazują się artykuły z zakresu nauczania biologii w szkołach ogólnokształcących ze szczególnym uwzględnieniem szkół średnich, artykuły te zawierają wyniki doświadczeń i prac w ogniskach metodycznych tego przedmiotu.

Ponieważ jest to jedyne pismo, które podjęło systematyczne opracowywanie najważniejszych zagadnień, związanych z organizacją pracy i metody nauczania biologii, Kuratorium zwraca uwagę na ten dodatek Dyrekcjom szkół państwowych i prywatnych i zachęca do prenumeraty „Przyrody i Techniki".

Czasopismo jest wydawane nakładem Książnicy-Atlas — prenumerata roczna wraz z dodatkiem wynosi 13.50 zł.

Pielgrzymka nauczycielstwa do Częstochowy.

W czerwcu b. r. projektowana jest pielgrzymka nauczycielstwa na Jasną Górę. Protektorat nad pielgrzymką objęli: Ks. Kardynał Hlond, Ks. Kardynał Kakowski i Pan Minister W. R. i O. P. Profesor dr W. Świętosławski. Prezesem Komitetu Głównego pielgrzymki jest b. Premier Pan Profesor A. Ponikowski.

Wycieczki szkolne do Gdyni.

Gdyński Związek Propagandy Turystycznej organizuje przy pomocy technicznej Biura Podróży Waggons Lits Cook ryczałtowe pobyty dla wycieczek szkolnych na terenie Gdyni i na Wybrzeżu:

Jednodniowy ryczałtowy pobyt w Gdyni wynosi od osoby zł. 4,30 w czym mieści się całodzienne utrzymanie (śniadanie obiad i kolacja), kwatera z pościelą, zwiedzanie miasta oraz portu specjalną motorówką z przewodnikiem.

Ryczałtowy pobyt dwudniowy wynosi od osoby zł. 9,70 w czym mieści się wyżywienie i kwatera przez dwa dni, zwiedzanie miasta i portu z przewodnikiem oraz przejazd statkiem Żeglugi Polskiej tam i z powrotem do Helu lub do Jastarni. (Zwiedzenie portu specjalną motorówką).

Wycieczki szkolne, mające zamiar przybyć do Gdyni powinny zgłosić we własnym interesie przyjazd do Biura Gdyńskiego Związku Propagandy Turystycznej, który bezinteresownie załatwi wszelkie formalności, dotyczące pobytu wycieczek szkolnych na terenie Gdyni i na Wybrzeżu. (Gdynia, ul. Waszyngtona gmach Żeglugi Polskiej, tel. 10-33).

Wycieczki szkolne do Biskupina.

Uwzględniając prośbę Instytutu Prehistorycznego Uniwersytetu Poznańskiego Ministerstwo pismem z dn. 18.III.37 r. Nr II. P. 1540/37 zwraca uwagę organizatorów wycieczek szkolnych, wyruszających w poznańskie województwo, że bardzo wskazaną rzeczą jest zwiedzenie wykopalisk prasłowiańskiej osady w Biskupinie oraz okolicznych miejscowości, jak Gniezna, Kruszwicy, Żnina, Wenecji z ruinami położonej wśród licznych jezior oraz Marcinkowa Górnego z pomnikiem Leszka Białego.

Najodpowiedniejszą porą dla wycieczek jest czas od 15 maja do 1 października.

W Biskupinie i w Żninie są schroniska szkolne. Powiatowa kolej żnińska udziela wycieczkom 50% zniżki, wstęp na wykopaliska wynosi 30 gr od osoby dla młodzieży szkół średnich i 10 gr dla uczniów szkół powszechnych. Na miejscu znajduje się tania jadłodajnia.

Pożądane jest wcześniejsze porozumienie się kierownictwa wycieczki z prof. dr J. Kostrzewskim w Biskupinie.

Harcerskie kursy nauczycielskie w czasie ferii letnich 1937 r.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości, że w okresie letnim b. r. odbędą się, w zależności od zgłoszenia się odpowiedniej liczby kandydatów, następujące kursy, mające na celu zaznajomienie nauczycielstwa z zasadami i metodami harcerstwa (prowadzenie drużyn i gromad zuchowych, obozowanie, organizowanie wycieczek, ćwiczeń polowych itp.):

A. Kursy dla nauczycieli (mężczyzn), pragnących zapoznać się z pracą harcerską i wziąć w niej bezpośredni udział, lub zaopiekować się drużyną harcerzy (gromadą zuchów—chłopców):

1) Kurs w okolicach Czorsztyna (względnie na Spiszu) w powiecie nowo-tarskim organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w czasie od 27 czerwca do 17 lipca.

Kurs przeznaczony wyłącznie dla mężczyzn odbędzie się w obozie pod namiotami. W programie pierwszej części kursu uwzględnione zostaną zagadnienia ogólne, obozownictwo, życie polowe i gry terenowe, druga część poświęcona będzie zagadnieniom specjalnym, prowadzonym w grupach nauczycieli szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących i szkół zawodowych.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł do 2 zł 50 dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego. Równocześnie ze zgłoszeniem należy wpłacić wpisowe przekazem pocztowym na adres: Dr Władysław Szczygieł, okręgowy instruktor harcerstwa, Kraków, Kuratorium O. S. ul. Wielopole.

2) Kurs w Barcicach (w powiecie nowosądeckim przy linii ko-

lejowej Nowy Sącz-Krynica) organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego w czasie od 2 do 22 lipca.

Kurs przeznaczony dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i nauczycieli szkół powszechnych (mężczyzn) odbędzie się w obozie pod namiotami.

Program kursu uwzględni zagadnienia, dotyczące pracy drużyn harcerskich i gromad zuchowych.

Wpisowe wynosi 10 zł., opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł do 2 zł 50 dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego. Równocześnie ze zgłoszeniem należy przekazem pocztowym przesłać wpisowe na adres: p. Dymitr Senatorski, okręgowy instruktor harcerstwa, Lublin, Kuratorium O. S., ul. Trzeciego Maja 6.

3) Kurs w Międzychodzie (w Województwie Poznańskim) organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego w czasie od 2 do 23 lipca.

Kurs przeznaczony dla nauczycieli szkół powszechnych i średnich (mężczyzn), odbędzie się w obozie pod namiotami.

W programie kursu uwzględnione zostaną zagadnienia, dotyczące zarówno pracy drużyn harcerskich, jak i gromad zuchowych. Uczestnicy pracować będą w grupach, uwzględniających stopień ich znajomości harcerstwa.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 40 zł.

Zgłoszenia przesyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego. Wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem przekazem pocztowym na adres: p. Wiktor Wiśniewski, okręgowy instruktor harcerstwa, Poznań, Kuratorium Okręgu Szkolnego, Wielkie Garbary.

4) Kurs w Augustowie organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego w czasie od 28 czerwca do 17 lipca.

Kurs przeznaczony dla nauczycieli szkół powszechnych i średnich (mężczyzn) odbędzie się w obozie pod namiotami.

W programie kursu uwzględnione będą zagadnienia, dotyczące pracy gromad zuchowych i drużyn harcerskich ze szczególnym uwzględnieniem pracy w środowiskach wielkomiejskich. Ponadto program obejmuje gry i zabawy w wodzie i sporty wodne.

Wpisowe wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł 50 dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego. Równocześnie ze zgłaszeniem przesłać należy wpisowe przekazem pocztowym na adres: p. Włodzimierz Skłodowski, okręgowy instruktor harcerstwa, Warszawa, Kuratorium Okręgu Szkolnego, ul. Bagatela 12.

5) Kurs w Jeziorach w powiecie grodzieńskim organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego w czasie od 25 czerwca do 15 lipca r. b.

Kurs, przeznaczony dla nauczycieli szkół powszechnych i średnich (mężczyzn), w pierwszej części odbędzie się w budynku mieszkalnym. Ostatni tydzień kursu przeznaczony jest na dłuższą wędrówkę, połączoną z biwakowaniem.

Ponadto w programie kursu uwzględnione będą zagadnienia, dotyczące pracy gromady zuchowej i drużyny harcerskiej w środowisku wiejskim.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł., opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem około 2 zł w czasie wycieczki około 2 zł 50 dziennie.

Zgłoszenia kierować należy bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego. Wpisowe wpłacać należy równocześnie ze zgłoszeniem przekazem pocztowym na adres: p. Bolesław Łucznik, okręgowy instruktor harcerstwa, Wilno, Kuratorium Okręgu Szkolnego, ul. Wolana 10.

6) Kurs w Górkach Wielkich k. Skoczowa (w powiecie cieszyńskim) w Centralnej szkole instruktorskiej Harcerstwa Męskiego organizuje Komendant Szkoły Instruktorskiej Zuchowej Związku Harcerstwa Polskiego w czasie od 15 do 28 sierpnia.

Kurs odbędzie się w obozie pod namiotami. W programie zostaną uwzględnione wy-

łącznie zagadnienia dotyczące pracy gromad zuchowych.

Wpisowe wynosi 5 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 25 zł. Zgłoszenia oraz wpisowe przesyłać należy na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant szkoły instruktorskiej zuchowej Z. H. P. w Nierodzimiu, poczta Skoczów, Województwo Śląskie.

B. Kursy dla nauczycielek.

1) Kurs dla nauczycielek opiekujących się lub interesujących się pracą gromad zuchów—chłopców.

Kurs odbędzie się w czasie od 11 do 24 lipca w Górkach Wielkich (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim) w Centralnej Szkole Instruktorskiej Harcerstwa Męskiego.

Kurs odbędzie się częściowo pod dachem, częściowo pod namiotami.

W programie uwzględnione będą wyłącznie zagadnienia dotyczące pracy gromad zuchowych, złożonych z chłopców.

Wpisowe wynosi 5 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 25 zł.

Wpisowe oraz zgłoszenia przesyłać należy na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant szkoły instruktorskiej zuchowej Z. H. P. w Nierodzimiu, poczta Skoczów, Województwo Śląskie.

2) Ogólne kursy harcerskie, przeznaczone dla nauczycielek, pragnących zapoznać się z pracą harcerską i wziąć w niej bezpośredni udział, lub zaopiekować się drużyną harcerek lub zuchów-dziewcząt:

organizuje Główna Kwatera Harcerek:

1) w czasie od 2 do 23 lipca w Tatrach koło Bukowiny,

2) w czasie od 2 do 23 lipca w Niemnie k/Lidy,

3) w czasie od 3 do 24 sierpnia w okolicy Piwnicznej w powiecie nowosądeckim (linia kolejowa Nowy Sącz-Krynica).

Kursy odbędą się częściowo pod dachem, częściowo pod namiotami.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł 50 do 3 zł dziennie zależnie od kosztów utrzymania w miejscowości, w której kurs się będzie odbywał.

Zgłoszenia przesyłać należy do Głównej Kwatery Harcerek w Warszawie, ul. Wiejska 3. Wpisowe wpłacać należy jednocześnie ze zgłoszeniem się do P. K. O. na konto Nr 21.821. (Właściciel konta: Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego-Główna Kwatera Żeńska).

3) Kurs dla nauczycielek, które po ukończeniu harcerskiego kursu ogólnego zapoczątkowały pracę i prowadzą zastępy lub drużyny próbne.

Organizuje Główna Kwatera Harcerek w szkole instruktorskiej w Buczu (st. kol. Skoczów w powiecie cieszyńskim) w czasie od 3 do 24 lipca.

Kurs odbędzie się pod namiotami.

Wpisowe wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem 2 zł 50 dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy do Głównej Kwatery Harcerek, Warszawa, ul. Wiejska 3. Wpisowe wpłacać należy do P. K. O. na konto Nr 21.821 (właściciel konta Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego,—Główna Kwatera Żeńska).

Zgłoszenia i zapisy.

Zgłoszenie na kurs winno zawierać następujące dane:

a) imię i nazwisko, adres, rok urodzenia, wyznanie, stanowisko służbowe,

b) czy zgłaszający się pracował w harcerstwie, jeśli tak, to należy podać krótki przebieg służby, czy pełnił obowiązki opiekuna drużyny harcerskiej, czy brał udział w obozach, koloniach, w jakich i w jakim charakterze,

c) czy odbył służbę wojskową, ewentualnie czy przeszedł przysposobienie wojskowe.

Termin zapisów upływa dnia 15 maja.

Pomieszczenie, przejazdy, wyekwipowanie.

Uczestnicy(czki) kursów pomieszczeni będą w namiotach, względnie pod dachem w wspólnych salach i korzystać będą z wspólnej kuchni.

Koszty przejazdów ponoszą uczestnicy, przy czym korzystać będą z przejazdów kolejowych, przysługujących uczestnikom obozów harcerskich za opłatą biletu według taryfy specjalnej. Zaświadczenia na przejazd ulgowy wydają odnośne Komendy P. W. na podstawie kart przyjęcia.

Uczestnicy przywieźć winni z sobą wyekwipowanie, do którego należy: koc, siennik, prześcieradła na łóżko i pod koc, plecak, pantofle, kostium gimnastyczny lub lekkoatletyczny, kostium kąpielowy, koszulka barwy khaki i spodenki dla mężczyzn, sukienka szara i beret dla kobiet, obuwie wycieczkowe, przybory do jedzenia.

Kandydaci (tki), przyjęci(te) na kurs otrzymają szczegółowe informacje oraz wskazówki w sprawie przejazdu.

D. O-8973/37.

Wileńska wieś przebojem do kultury.

Nakładem Wileńskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych ukazała się ludowa sztuka teatralna p. t. „Wileńska wieś przebojem do kultury" — napisana przez Serafina Osimienkę.

Występują w niej następujące osoby: Ojciec-Hryhor; — matka — Hanula; Władek—syn; Mania—córka; sąsiad—Józef, sąsiadka — Wina, młodzież wiejska: chłopcy i dziewczęta.

Rzecz dzieje się w biednej chacie wsi wileńskiej.

Główną osobą, około której rozwija się akcja sztuki, jest Władek, który przebojem dostaje się do ludowej szkoły rolniczej, a po powrocie z niej przebudowuje swoją rodzimą wieś tak gruntownie, że wracający z Łotwy sąsiad z zachwytem mówi: „O, nie, tak, jak teraz nasza wieś wygląda, to ładniejszej nigdzie chyba nie ma". Istotnie bowiem widzi, że „wszędzie czysto, domy wybielone, ulica wybrukowana, wysadzona drzewami, studnie dobrze urządzone", a co najważniejsze mleczarnia i kasa Stefczyka zorganizowane już przez Władka, we wsi podniosły nadzwyczaj zamożność gospodarzy.

Tego dokonał Władek, wychowanek szkoły rolniczej, który z takim zapałem pracuje teraz nad dźwiganiem kultury gospodarczej, społecznej i duchowej wsi swojej, jak ongiś z zapałem uczył się w szkole rolniczej.

Ale Władek nietylko skończył szkołę, nietylko zdobył wiedzę rolniczą, lecz także poznał i pokochał Polskę całą.

Ze szkoły rolniczej została zorganizowana 10-dniowa wycieczka do Krakowa w celu złożenia hołdu prochom Wielkiego Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego. Władek był wtedy u trumny Wielkiego Marszałka na Wawelu i własnymi rękami sypał ziemię na Jego kopiec. Poza tym zwiedził Katowice, Wieliczkę, Częstochowę, Warszawę i Wilno.

Z wycieczki przywiózł mnóstwo kartek widokówek najpiękniejszych miejsc Polski i historycznych zabytków. Pokazuje je sąsiadom i młodzieży, która go przyszła powitać, opowiada krótko o tym, co oznaczają, zapowiadając, że później dokładnie o wszystkim opowie.

Na ścianie w chacie zawiesza jako najdroższą pamiątkę obraz, przedstawiający Wielkiego Marszałka, stojącego na trybunie i odbierającego defiladę w Krakowie, w dzień święta kawalerii w 1933 r.

Sztuka ta ma dużo wartości wychowawczych z punktu widzenia państwowego i jest żywą, umiejętną propagandą bogactwa, piękna i wielkości Polski. Ponadto wskazuje ona drogi postępu wsi wileńskiej.

Z tych względów winnaby znaleźć się w każdej bibliotece na wsi, winna być wystawiona przez każdy ludowy zespół teatralny.

Sztuka jest do nabycia w Wileńskim Związku Teatrów i Chórów Ludowych — Wilno ul. Wolana 10, we wszystkich Inspektoratach Szkolnych, oraz w „Naszej Księgarni" w Wilnie, ul. Wielka. Cena 80 gr.

Głodnego nakarmić, nagiego przyodziać.

Pomoc bezrobotnym to wzmocnienie obrony wewnętrznej Państwa.

72

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

WACŁAW BOROWSKI I BOHDAN KOPEĆ

PRZYSPOSOBIENIE ROLNICZE W SZKOLE POWSZECHNEJ NA WSI.

1. **Uwagi wstępne.** Cały szereg przyczyn złożył się na to, że podstawa gospodarki na Wileńszczyźnie — rolnictwo, znajduje się obecnie na bardzo niskim poziomie. Stan taki wymaga bezwzględnie poprawy. Rolnictwo jest bowiem podstawą egzystencji ok. 80% ludności tej części kraju. Przy dużym przyroście naturalnym ludności i utrudnionym odpływie do miast i za granicę, utrzymywanie się gospodarki rolnej na tym samym poziomie co dotychczas, grozi poważnymi komplikacjami natury społecznej i gospodarczej.

Z wszystkich środków służących do podniesienia rolnictwa najbardziej skuteczne to oświata ogólna i oświata zawodowa rolnicza. Oświata zawodowa rolnicza, w obecnym swym stanie, nie może jednak spełnić należnej sobie roli, gdyż obejmuje zaledwie znikomą część młodzieży wiejskiej. Podobnie i inne środki oddziaływania na wieś, jak: akcja agronomiczna instruktorów, Przysposobienie Rolnicze itp. nie ogarniają całości życia społeczno-gospodarczego wsi.

Jedynie szkoły powszechne obejmują dziś swoim wpływem znaczną część społeczeństwa wiejskiego, są więc najpoważniejszym czynnikiem w szerzeniu oświaty i kultury na wsi. To wyjątkowe stanowisko szkół powszechnych nakłada na nie obowiązki. W obecnych warunkach, gdy wszelkie inne sposoby pracy nad podniesieniem wsi są niedostateczne, szkoła powszechna na wsi nie może ograniczać się tylko do wykonywania swego celu zasadniczego — szerzenia oświaty ogólnej, lecz również powinna okazać pewną pomoc oświacie pozaszkolnej rolniczej.

Udział szkoły powszechnej w oświacie pozaszkolnej rolniczej powinien jednak nosić charakter pomocy ogólnej a nie instruowania — doradztwa, do czego są powołani fachowcy i co byłoby sprzeczne z możliwościami personelu szkół powszechnych. Pomoc ta powinna dotyczyć w pierwszym rzędzie dość rozpowszechnionej już dziś na naszym terenie organizacji Przysposobienia Rolniczego. Dotychczasowe doświadczenia z metodą pracy w P. R., opartą głównie na samokształceniu młodzieży, przekonuje nas o tym, że związek P. R. ze szkołą powszechną można oprzeć na realnych podstawach.

2. **Co to jest P. R.?** Twórcą idei P. R. w Polsce i pierwszym jej organizatorem jest prof. Józef Mikułowski-Pomorski, który badając w r. 1925 oświatę rolniczą w Stanach Zjednoczonych, zwrócił uwagę na tzw. kluby rolnicze chłopców i dziewcząt, a stwierdziwszy ich niezwykły rozwój i znaczenie dla rolnictwa krajowego, postanowił tę ideę przeszczepić na teren Polski. Idea amerykańskich klubów rolniczych młodzieży znalazła w Polsce gorących zwolenników przede wszystkim w samych organizacjach młodzieży wiejskiej, niebawem też rowinęła się bujnie pod postacią tzw. zespołów przysposobienia rolniczego. O żywotności tego rodzaju organizacji świadczy fakt, że podczas gdy w r. 1926 istniało w Polsce zaledwie 35 zespołów (202 uczestników), to w 2 lata później, w r. 1928, było ich już 1833 (10977 uczestników), a w r. 1933 — 7419 zespołów i ok. 60.000 uczestników.

Praca w zespole P. R., złożonym z kilku lub kilkunastu chłopców czy dziewcząt, polega na wykonaniu przez każdego członka zespołu osobno pewnej pracy w swoim gospodarstwie, np. uprawy buraków, ogródka warzywnego lub wychowu prosięcia, oraz na przestudiowaniu metodą samokształceniową pewnej ilości broszur i artykułów z zakresu opracowywanego przedmiotu. Uczestnicy, którzy osiągnęli najlepsze rezultaty, są wyróżniani i nagradzani, przez co wprowadza się do akcji P. R. czynnik szlachetnej rywalizacji.

Wszelkie prace, zarówno praktyczne jak i teoretyczne, młodzież wykonuje sama pod kierunkiem wybranego przez siebie lub wskazanego przez instruktora tzw. przodownika, którym jest zazwyczaj najenergiczniejszy i najbardziej zasobny w wiedzę członek zespołu (np. wychowanek szkoły rolniczej). Instruktor rolny poza przeprowadzeniem kilkudniowego kursu dla członków zespołów lub przodowników objeżdża parę razy w ciągu roku wszystkie zespoły, badając wyniki pracy i udzielając wskazówek na miejscu. Widzimy więc, że udział instruktora-rolnika w kierownictwie pracami

zespołu P. R. jest dość ograniczony. Zespół w ciągu całego czasu pracy jest właściwie zdany niemal wyłącznie na własne siły. Wiadomości teoretyczne i wskazówki praktyczne członkowie zespołu czerpią metodą samokształceniową, z broszur, książek i dwutygodnika „Przysposobienie Rolnicze", specjalnie dla nich opracowywanych i redagowanych.

Trzyletnia sumienna praca w P. R. dostarcza młodzieży wiejskiej pewnego minimum wiadomości z zakresu rolnictwa, a także uczy zgodnego współdziałania zespołowego, przysposabia więc przyszłych gospodarzy do racjonalnej gospodarki na roli, a jednocześnie urabia z nich świadomych członków społeczeństwa.

3. **Organizacja P. R.** Najniższą komórką organizacyjną P. R. jest zespół złożony z 6—15 osób. Nad normalnym rozwojem prac wszystkich zespołów w powiecie czuwa Powiatowa Komisja P. R. złożona z przedstawicieli organizacji młodzieżowych, sejmiku, towarzystw rolniczych, związku nauczycielstwa, oraz inspektora szkolnego. Powiatowa Komisja zwykle znajduje się przy Okręgowym Tow. Organ. i Kółek Roln. Każdy powiat posiada swego instruktora P. R. jako fachową siłę kierowniczą.

Dla koordynowania prac wszystkich Powiatowych Komisji P. R. w województwie ustanowiona jest Wojewódzka Komisja P. R. o podobnym, co powiatowa, składzie personalnym.

Na czele akcji P. R. w całym państwie stoi Centralny Komitet do Spraw Młodzieży Wiejskiej przy Związku Izb i Organizacji Rolniczych w Warszawie.

4. **Możliwości rozwoju P. R. przy szkołach powszechnych.** Z tego krótkiego przeglądu metod pracy i organizacji P. R. widzimy, że udział szkół powszechnych w akcji P. R. nie jest sprzecznym z ich zasadniczymi założeniami, nic więc zasadniczo nie staje na przeszkodzie do rozwoju P. R. przy szkołach powsz. na wsi. Że tak jest istotnie, o tym przekonuje nas istnienie zespołów P. R. przy tych szkołach w wielu okolicach państwa, przy czym w niektórych okolicach prace konkursowe są wykonywane w ogródku szkolnym, w innych (np. na Wołyniu) w gospodarstwach rodziców.

Również przykłady państw sąsiednich — Łotwy i Litwy — dowodzą nam, że związek szkoły powszechnej ze środowiskiem poprzez P. R. nie jest teorią oderwaną od rzeczywistości. W Łotwie — 85% członków zespołów P. R. stanowi młodzież uczęszczająca do szkół powszechnych. Zespoły organizowane są przeważnie przy szkołach, a bezpośrednimi ich kierownikami jest nauczycielstwo tych szkół, dokształcane systematycznie w nauce rolnictwa i ogrodnictwa na specjalnych, paromiesięcznych letnich kursach organizowanych przy szkołach zawodowych. Podobnie rzecz się ma w Litwie, gdzie prócz tego do niedawna jeszcze istniały w szkołach powszechnych specjalne „klasy rolnicze".

Jakie są możliwości rozwoju akcji P. R. przy szkołach powszechnych u nas?

Przede wszystkim należy podkreślić, że akcja ta, aby przyjęła się w terenie, winna być dobrowolna, i to zarówno dla dzieci jak i nauczycieli. Zasada ta jest przyjęta od początku istnienia P. R. przy zakładaniu nowych zespołów i być może dlatego % młodzieży, która dotrwała do końca prac jest stosunkowo b. duży. Można bowiem dziecku kazać przystąpić do zespołu, lecz nie można go żadnym sposobem nakłonić do systematycznej, wytrwałej pracy, o ile praca ta będzie oparta jedynie na przymusie, a nie na umiejętnie obudzonym zainteresowaniu.

Powodzenie i rozwój akcji P. R. przy szkołach powszechnych zależy od ustosunkowania się do niej uczni i nauczycielstwa. Strona materialna gra tutaj rolę podrzędną, gdyż potrzebne na to niewielkie środki z łatwością mogą być zdobyte u rodziców dzieci, drogą pożyczki, albo też zorganizowania jakiejś imprezy w szkole.

Jak dotychczasowa praktyka wykazuje, dzieci naogół b. chętnie przystępują do pracy i pracują z dużym zadowoleniem i zainteresowaniem. Dla nauczyciela zespoły P. R. przy szkole to bardzo szerokie pole do działania w różnych dziedzinach: pedagogicznej, dydaktycznej, oświatowej i społecznej. Żadne kółko ani stowarzyszenia uczniowskie nie potrafią dać tych korzyści, jakie przynoszą ze sobą zespoły P. R. zorganizowane przy szkole.

Nauczyciel nie może jednak brać na siebie odpowiedzialności za wszystkie prace prowadzone przez zespół. Nie jest on fachowcem-

rolnikiem, nie może więc wtrącać się do spraw ściśle rolniczych. Jak jednak podkreśliliśmy, praca w P. R. polega głównie na samokształceniu, i tu właśnie nauczyciel może okazać się wprost niezastąpionym. Poza tym może on wziąć na siebie rolę inicjatora i organizatora zespołów.

Rola nauczyciela szk. p. w P. R. powinna więc polegać na:

a) wzięciu w swoje ręce inicjatywy zorganizowania P. R. przy szkole;

b) pomocy w organizowaniu się zespołów i zapewnienia im normalnego rozwoju;

c) pomocy w pracy samokształceniowej, oraz

d) na dopilnowaniu, aby praca w P. R. dostarczyła młodzieży maksimum korzyści oświatowych i wychowawczych.

Nauczyciel szkoły powszechnej jest więc organizatorem i opiekunem zespołów w zakresie ogólnym, podczas gdy instruktor rolny P. R., bez którego cała praca jest nie do pomyślenia, zapewnia im opiekę i kierownictwo fachowe.

Zanim przystąpi się do organizacji zespołów P. R. przy szkole powsz., należy rozstrzygnąć jeszcze jedno zagadnienie. Chodzi o to, czy zespoły mają pracować na działkach znajdujących się w ogródku szkolnym, czy też u siebie w gospodarstwie. Za działkami przy szkole przemawia fakt, że: a) nauczyciel łatwiej może skontrolować pracę zespołów, gdyż związek ich ze szkołą jest ściślejszy, b) inni uczniowie, nie należący do zespołów, mogą łatwiej przyjrzeć się sposobom i wynikom prac tych zespołów.

Przeciwko umieszczeniu działek zespołowych w ogródku szkolnym przemawiają następujące względy:

a) dzieci mają mniejszą możność ciągłego doglądania swej działki, gdyż w szkole przebywają tylko kilka godzin, a w domu — cały dzień,

b) latem w czasie wakacji przerywa się kontakt dzieci że szkołą (dzieci mieszkają często dość daleko od szkoły),

c) nie ma możności porównania wyników osiągniętych przez uczni P. R. z wynikami osiągniętymi przez ich rodziców w gospodarstwie. Tym samym brak wpływu konkursów na społeczeństwo starsze,

d) do tego, aby umieścić wszystkie działki przy szkole potrzeba by ogródek szkolny miał minimum 250—500 m^2 ziemi uprawnej (5 — 10 dzieci—50 m^2 na każde dziecko). Nie wszędzie jest ogródek takiej wielkości, zresztą nie wszędzie są wogóle ogródki przy szkołach.

Z tych wszystkich względów dochodzimy do wniosku, że aby akcja P. R. przy szkołach powsz., zgodnie ze swoim celem zasadniczym, mogła wywrzeć wpływ na środowisko wiejskie oraz przynieść możliwie największą korzyść samym uczestnikom, działki konkursowe powinny znajdować się w gospodarstwach wiejskich, a nie w ogródku szkolnym.

5. **Organizacja prac szkolnych zespołów P. R. i udział w niej nauczycielstwa.** Z kolei zastanowimy się nad organizacją i pracą P.R. oraz nad udziałem w niej nauczycielstwa [1]).

Wszelkie czynności z tym związane omawiamy w porządku chronologicznym.

a) *Wstępne prace przygotowawcze (maj—czerwiec).* Normalnie przystępujemy do organizowania zespołów we wrześniu, t. zn. na początku roku szkolnego. Wstępne prace przygotowawcze można jednak rozpocząć już w końcu roku szkolnego t. zn. w maju—czerwcu. Ten okres czasu nauczyciel może poświęcić na osobiste dokładne zapoznanie się z ideą i metodą pracy w P. R., na ułożenie planu pracy całorocznej, oraz na urobienie bardziej podatnego gruntu wśród młodzieży szkolnej, powstrzymując się jednak jeszcze przed jakiemiś bardziej konkretnymi propozycjami.

Dla bliższego zaznajomienia się z P. R. należy przeczytać następujące broszurki wchodzące w skład Biblioteczki P. R.:

1. Pomorski-Kobyliński, „Czem jest P.R.“, cena 50 gr.

2. Ciemniewski J., „Praca zespołu P. R“, cena 50 gr.

3. Broszurka o uprawie rośliny wybranej do konkursu—cena 30—50 gr.

(Nabyć można w księgarniach, albo zamówić listownie w Centralnym Komitecie do

[1]) Patrz: doskonały artykuł w zeszycie 6, r. 1935 „Oświaty i Wychowania“, napisany przez F. Stolarczuka p. t. „Przysposobienie rolnicze w szkole powszechnej“.

Spraw Młodzieży Wiejskiej—Warszawa, ulica Kopernika 30).

b) *Organizowanie zespołów (wrzesień).* Na początku nowego roku szkolnego należy zapoznać dzieci dokładnie na jednej z pogadanek z P. R. i zachęcić je do zorganizowania zespołów. Dobrze jest sprawę organizacji zespołów omówić również z rodzicami, gdyż od ich zgody zależy wydzielenia dziecku w gospodarstwie poletka konkursowego.

Po uzyskaniu zgody rodziców i zainteresowaniu dzieci, nauczyciel przystępuje do organizacji zespołów wśród starszych dzieci szkolnych (12 i 13 letnich). Na początek nie należy organizować zbyt wiele zespołów, co najwyżej 2 — 3 o 5 — 10 osób w jednym zespole. W każdym zespole nauczyciel wyznacza przodownika. Nauczyciel łatwiej może dokonać wyboru przodownika niż np. instruktor w zespołach młodzieżowych, gdyż zna dzieci swoje dokładnie.

Dalszą czynnością będzie wybór tematu konkursowego; należy brać przy tym pod uwagę nie tylko zainteresowania dzieci, lecz również i wzgląd na możliwości techniczne oraz na związek z programem szkolnym. Pożądane jest przy wyborze tematu porozumieć się z powiatowym instruktorem P. R. Najlepiej jest zaczynać od tematów najłatwiejszych, do czego na naszym terenie szczególnie nadaje się uprawa ziemniaków. Poza tym można wybrać uprawę buraków pastewnych, marchwi, albo kapusty [1]).

Po zorganizowaniu zespołów i wyborze tematu należy pisemnie zawiadomić o tym Powiatową Komisję P. R. (mieszczącą się zwykle przy O. T. O. i K. R.) najpóźniej do dn. 15. XI., ażeby zapewnić sobie opiekę fachową i organizacyjną. Jednocześnie trzeba załatwić sprawę dzienniczków dla każdego członka zespołu, broszurek, oraz prenumeraty dwutygodnika „Przysposobienie Rolnicze", która jest obowiązkowa. (Adres redakcji i administracji: Warszawa, Kopernika 30). Teraz przystępuje się do odmierzania poletek na gruncie, co daje doskonałą okazję do przypomnienia dzieciom na lekcji rachunków sposobów obliczania pól. Samo wytyczanie poletek na gruncie przykładowo w ogródku szkolnym, albo w gospodarstwie najbliższego dziecka, można potraktować jako szkolne zadanie, w którym wzięłyby udział wszystkie dzieci, a nie tylko konkursiści.

c) *Uprawa poletek konkursowych (wrzesień — październik).* Zanim przystąpi się do uprawy poletek, należy przestudiować z dziećmi tę część broszurki, w której jest mowa o uprawie jesiennej poletka (każdy zespół powinien mieć przynajmniej jedną broszurkę). Pożądanym jest przyjazd instruktora P. R. w momencie wykonywania samych prac na gruncie.

Jako zasadę należy przyjąć, ażeby nauczyciel, nie znający się dobrze na rolnictwie, nie udzielał od siebie żadnych praktycznych rad ani wskazówek fachowych, a organiczał się tylko do pomocy w lepszym zrozumieniu czytanej broszurki, zapamiętaniu głównych myśli, oraz w sprawdzeniu wykonania zawartych w niej zaleceń. Przeprowadzenie uprawy poletek kończy okres prac jesiennych.

d. *Okres zimowy—samokształcenie (listopad — marzec).* Praca w okresie zimowym powinna polegać na przyswojeniu sobie wiadomości teoretycznych o życiu i uprawie danej rośliny. Praca samokształceniowa musi być przeprowadzona poza lekcjami w szkole i tylko niektóre zagadnienia należy opracować na lekcjach języka polskiego w formie ćwiczeń w mówieniu i pisaniu albo też na lekcji przyrody czy rachunków.

Zebrania zespołów dla pracy samokształceniowej powinny odbywać się 2 — 3 razy w tygodniu. Nauczyciel powinien być obecny na zebraniach przynajmniej raz w tygodniu. Na pozostałych zebraniach dzieci pracują same pod kierunkiem przodowników zespołów.

Systematyczna praca samokształceniowa prowadzona przez dzieci w zespołach pod kierunkiem nauczyciela dostarcza im wiadomości teoretycznych niezbędnych do dalszej pracy na poletkach w okresie wiosenno - letnim.

e) *Okres wiosenno-letni (kwiecień—sierpień).* W tym okresie przeprowadza się siew lub sadzenie i pielęgnację roślin uprawnych.

O ile zespoły były zgłoszone w Powiat. Kom. P. R., odwiedzi je w tym czasie instruktor rolny, który zlustruje dotychczasowy stan prac, wytknie błędy i udzieli wskazówek na przyszłość.

[1]) Patrz — broszurka Ciemniewskiego „Praca zespołu P. R."

Obserwacje poczynione przez dzieci, a związane ze wzrostem i pielęgnacją rośliny uprawianej, znakomicie nadają się jako temat do omówienia na lekcjach przyrody.

f) *Zbiór i wystawa (wrzesień — listopad).* Końcowym etapem prac zespołów P. R. jest zbiór oraz organizacja wystawy lokalnej czy też udział w wystawie gminnej lub powiatowej. Zbiór plonów z poletek, można częściowo potraktować jako lekcję zajęć praktycznych. Udział nauczyciela w komisji, która jest obecna przy zbiorach i ich ważeniu, podnosi jej znaczenie i zapewnia całkowitą bezstronność.

Każdy konkursista w dzienniczku odnotowuje w ciągu roku wszelkie czynności na swoim poletku. Teraz przeprowadza obliczenia końcowe, które można przerobić także wspólnie na lekcjach arytmetyki.

Zbiór i udział w wystawie są to dwa wielkie święta członków zespołów P. R. Są one najlepszą propogandą idei P. R. na terenie wiejskim, a jednocześnie zachętą dla tych wszystkich dzieci w szkole, które w roku zeszłym nie brały udziału w pracach konkursowych.

Na podstawie tego, co tu powiedziano, da się stwierdzić, że P. R. to najlepsza szkoła wyrobienia społecznego i kształcenia charakterów. Uczy ono systematyczności w pracy, wytrwałości w realizowaniu zadań, obudza poczucie solidarności gromadzkiej, a jednocześnie dostarcza pewnej sumy wiadomości potrzebnych do prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej.

Przysposobienie Rolnicze przy szkole powszechnej prowadzone pod kierunkiem i opieką nauczyciela, zapewnia osiągnięcie tych wszystkich wartości w możliwie najwyższym stopniu, prócz tego jest idealnym sposobem zbliżenia szkoły powszechnej na wsi do środowiska, w którym się znajduje, a przez to przyczynia się najlepiej do realizacji zadań zakreślonych jej w nowym programie.

Pomoc dla bezrobotnych to nie jałmużna—to obowiązek.

KRONIKA.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące i zakłady kształcenia nauczycieli.

Konferencja rejonowa nauczycieli historii.

W dniu 13 marca b r. odbyła się w Grodnie konferencja rejonowa nauczycieli historii w państwowych i prywatnych zakładach średnich rejonu grodzieńskiego, zorganizowana staraniem Sekcji Dydaktycznej Polskiego Towarzystwa Historycznego w Grodnie. W konferencji uczestniczyła instruktorka ministerialna historii dr H. Mrozowska, dyrektorzy i przełożone szkół średnich w Grodnie oraz t. kierowniczka Grupy Metodycznej nauczycieli historii w Wilnie.

Na program konferencji złożyły się: lekcja przykładowa w klasie IV w państwowym gimnazjum żeńskim im. E. Plater w Grodnie, wyniki ankiety przeprowadzonej w IV klasach gimnazjum w celu zbadania stanu nauczania historii, zagadnienie lektury gazet w klasie IV gimnazjum i bieżące sprawy Sekcji Dydaktycznej przy Polskim Towarzystwie Historycznym w Grodnie.

Przedmiotem lekcji przykładowej było powtórzenie materiału z zakresu klasy trzeciej skupione około następujących tematów: „Fakty z dziejów porozbiorowych Polski, świadczące o dążeniu Polaków do zjednoczenia i niepodległości oraz rola Tadeusza Kościuszki, Ks. Józefa Poniatowskiego i Romualda Trauguta jako wodzów Narodu".

Referat o wynikach ankiety przeprowadzonej w 11 gimnazjach, oparty na 212 odpowiedziach uczniów, wygłosił p. L. Beynar (Wołkowysk). Ankieta składała się z 5 pytań, na które młodzież dawała odpowiedzi na piśmie: 1. Co rozumiesz przez słowo „liberalizm" zastosowany do XIX w.?, 2. Jakie sprawy skłaniały polityków mocarstw europejskich do zawierania umów międzynarodowych w końcu XIX i w początkach XX wieku?, 3. Wymienić najważniejsze wypadki, bezpośrednio poprzedzające rozbiory Polski i wskazać daty tych rozbiorów? 4. Wskaż najważniejsze momenty, w których sprawa polska łączy się z działalnością Napoleona? 5. Różnice w warunkach walki w powstaniach Listopadowym i Styczniowym?

Jak z tego widać celem ankiety było stwierdzenie jaką treść wiąże młodzież z poznawanymi pojęciami, jaki wynosi z nauki zrąb materiału pamięciowo opanowanego i jak wiąże poznawane fakty i procesy historyczne.

Dyskusję nad lekcją przykładową i wynikającym z niej zagadnieniem powtarzania materiału oraz nad wynikami ankiety przeprowadzono łącznie. W odniesieniu do lekcji przykładowej zgrupowano dyskusję około następujących kwestii:

1. Jak zorganizować powtórzenie,
2. Jaki zakres materiału jest obowiązkowy a jaki dowolny,
3. Czy wciągać do powtarzania materiał rozszerzany przez uczniów samorzutnie np. dzięki lekturze,
4. Jak postępować z materiałem powtarzanym, nie związanym z lekcjami bieżącego kursu.

W wyniku dyskusji ustalono konieczność sprawdzania wiadomości nabytych w poprzednich latach pracy. Powtarzanie może obejmować ciągi materiału związanego wątkiem genetycznym albo też wyodrębnione grupy faktów dla dokonania kontroli, jak młodzież przyswoiła sobie materiał pamięciowo. Przy sprawdzaniu wyników należy położyć nacisk na zrozumienie istoty faktów historycznych i pojęć politycznych, ustrojowych, społeczno-gospodarczych i kulturalnych w ramach zakreślonych programem, na stopień orientacji w dziedzinie chronologii i znajomość mapy. Metoda powtarzania powinna być różnorodna, w zależności od charakteru materiału i celu powtarzania. Może ono opierać się na pracy przygotowawczej dokonanej przez młodzież w domu, przy czym klasa dzielona jest na grupy, bądź pracuje jednym frontem. Powtórzenie nie poprzedzone pracą domową może być wydzielone z lekcji jako jej odrębna część, bądź wprowadzone jako dygresja w toku lekcji. Powtórzenie może być dokonane ustnie, bądź też krótko utrwalone pisemnie. Jedną z celowych form sprawdzania jest wypełnienie ankiety. Organizacja powtarzania winna liczyć się z nieprzeciążaniem młodzieży. Przeznaczanie całych lekcji na powtarzanie może mieć miejsce tylko sporadycznie. Niedociągnięć przygotowania formalnego nie należy poprawiać w trakcie powtarzania materiału, lecz wykorzystywać w tym celu bieżący kurs nauki.

Przeprowadzona ankieta wskazywałaby na to, że uczniowie pamiętają lepiej te partie materiału z klasy trzeciej, które wprowadzono w łączność z materiałem opracowywanym w klasie czwartej, że odpowiedzi wymagające znajomości dat i faktów, są gorsze niż te, które wymagają umiejętności rozumowania i że treść wiązana przez młodzież z pojęciami poznawanymi w toku nauki nie jest dość ścisła. Wszystkie te stwierdzenia odnoszą się do ucznia typu przeciętnego.

Referat o lekturze czasopism w klasie IV gimnazjum wygłosiła instruktorka dr H. Mrozowska. Program szkolny nie żąda systematycznej lektury gazet, o której znajdują się wzmianki w programie języka polskiego, geografii, historii i zajęć praktycznych. Pośrednio wypływa potrzeba lektury czasopism z postulatu aktualizacji. Lektura ta nastręcza w praktycznym przeprowadzeniu trudności. Młodzież w tym wieku nie wykazuje szczególnego zainteresowania polityką. Obok tej trudności sprowadzającej się do braku tego zainteresowania u uczniów, najważniejsze polegają na braku czasu oraz odpowiednich czasopism dla młodzieży.

Przy korzystaniu z gazet należy uwzględnić środowisko, z którego pochodzi młodzież oraz indywidualność ucznia. Cele czytelnictwa czasopism mogą być wychowawcze i dydaktyczne, jako cel może również w grę wchodzić uzupełnienie materiału historycznego. Jeżeli idzie o cel wychowawczy, lektura gazety polegać będzie na odczytaniu nadającego się do tego artykułu wstępnego lub artykułów o odpowiednim charakterze ideowym. Cel dydaktyczny będzie osiągnięty, jeżeli młodzież nauczy się, jak traktować gazetę jako źródło wiadomości.

Wprowadzać gazetę do klasy może wychowawca lub którykolwiek z nauczycieli. Niezbędne jest przy tym wyjaśnienie, że każde pismo reprezentuje określony kierunek polityczny. Uczniowie powinni orientować się które działy reprezentują indywidualne poglądy redaktorów lub autorów, które zaś mają charakter informacyjny bądź sprawozdawczy. Czytelnictwo gazet może być uprawiane stale lub dorywczo, niezależnie od przerabianego materiału, bądź w związku z nim, w klasie, bądź w świetlicy. Mogą być dokonywane krótkie sprawozdania z lektury czasopism na lekcjach lub wygłaszane referaty świetlicowe.

Po obszernej dyskusji nad referatem postanowiono powrócić do zagadnienia czytelnictwa gazet po zebraniu doświadczeń z praktyki w tym zakresie, której dostarczy praca w klasie IV.

Kolejno przełożona Czapowówna jako przewodnicząca Sekcji Dydaktycznej poinformowała uczestników konferencji o pracy sekcji w Grodnie. Podsekcja Metodyczna zorganizowała współpracę z nauczycielami szkół powszechnych i lekcje przykładowe w gimnazjum i szkole powszechnej. W programie na rok bieżący przewidziane jest omówienie egzaminu wstępnego do klasy I z historii. Sprawozdanie z działalności Podsekcji Wydawniczej złożył p. Beynar. Podsekcja planuje przygotowanie opracowań dla młodzieży o treści związanej z historią regionalną (historia polityczna Grodna od czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego do wojny światowej, Zarys historyczno-gospodarczy Grodna). Jako dodatek do Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego ukaże się praca pod tytułem „Epoka saska na ziemiach województwa wileńskiego, nowogródzkiego i białostockiego" w serii pomocy dla nauczyciela realizującego program szkoły powszechnej.

Uczestnicy konferencji zwiedzili Zamek Królewski, gdzie zapoznali się dokładnie ze zbiorami muzeum i stanem wykopalisk z czasów średniowiecznego Grodna oraz obejrzeli świątynię na Kołoży.

Tysiące ludzi są bez dachu, bez odzieży, bez jedzenia. Ratujmy ich od zimna i głodu.

SPIS KSIĄŻEK

nabytych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną przy K. O. S. Wil. w Wilnie w marcu i kwietniu 1937 r.

Pedagogika i dydaktyka.

Bieleckij, A. Sorokaletie russkoj naczalnoj szkoły.... Wilno, 1905.

Co to jest Ogród Jordanowski? W-wa 1936.

Dąbrowska, B. Język polski w kl. V szk. powsz-rozkład materiału. Lwów 1936.

Fiutowski, T. Imieniny Marsz. Polski E. Śmigłego Rydza materiał do urządz. uroczystości. Włocławek 1937.

Goławski, M. Opracowanie i wygłaszanie odczytów. Białystok 1936.

Grodecka, E. Nasze prawo, przyrzeczenie i pozdrowienie. W-wa 1937.

Grudniewicz, S. Zagadnienie egzekutywy i oceny pracy ucznia. Cieszyn 1933.

Instrukcja w sprawie Statutu Tow. Popierania Budowy Szkół Powsz. W-wa 1935.

Jaworski, K. Gimnastyka przedlekcyjna. Kalisz.

Kurs podoficerski szkoły powszechnej. W-wa.

Lidov'a vychova v demokracii-sbornik praci. Praha 1928.

Poradnik w sprawach nauczania. Rok. VII — 1937, z. I W-wa 1937.

Ratyński, J. O wychowaniu nowego człowieka. Płock 1937.

Reguła, J. Vademecum dla młodzieży akademickiej. Kraków 1935.

Społeczne przyczyny powodzeń i niepowodzeń szkolnych. W-wa 1937.

Teatr Szkolny w Krakowie. Kraków 1936.

Wieroński, T. Testament ideowo - wychowawczy J. Piłsudskiego. W-wa. 1937.

Wóycicki, A. Rola wychowania w naprawie niesprawiedliwości społecznej. Poznań 1936.

Filozofia i psychologia.

Friedländer, M. Testowanie i szacowanie inteligencji szkolnej. Kraków 1937.

Markinówna, E. Psychologja dążenia do mocy. Poznań 1935.

Semelka, T. Piotr Charron na tle dziejów sceptycymu. Kraków. 1936.

Wytyczak, L. Analiza psychologiczna testu Ebbinghausa. Lwów. 1935.

Nauki społeczne.

Dane, A. Łatwa ekonomika. Lwów 1937.

Grabski, W. Inwestycje rolnicze. W-wa 1936.

Janowicz, T. Czesi. — studjum historyczno - polityczne. Kraków 1936.

Maliniak, W. J. Piłsudski jako polityk romantyczny. W-wa 1936.

Miedzińska, J. Na niemieckim froncie pracy. W-wa 1937.

Pieniążek, J. O ginącym stroju ludowym. Kraków 1934.

Romer, E. Polski stan posiadania na południ. wschodzie Rzecp. Lwów 1937.

Żabotyński, W. Państwo żydowskie. W-wa 1937.

Językoznawstwo.

Alschner, R. Lebensvolle Sprachübungen. Leipzig 1936.

Otrębski, J. O nowej zmianie pisowni polskiej. Wilno 1936.

Spigel, N. Zeszyt pomocniczy do języka łacińskiego. Lwów 1936.

Spitzer, L. i. i. Z zagadnień stylistyki. W-wa 1937.

Matematyka i przyroda.

Bouvier, E. Notions de zoologie. Paris 1910.

Dyakowski, B. Wskazania dla bibliotek szkolnych z botaniki. Łódź 1935.

Fraenkel, A. Einleitung in die Mengenlehre. Berlin 1928.

Goetel, W. Rozwój prac nad górskiemi parkami narodowemi. Kraków. 1934.

Grotowski, M. Wykłady fizyki. T. I. Mechanika i ciepło. Lwów 1937.

Kolarzowski, K. Zasady geometrii wykreślnej. W-wa 1937.

Kosiński, T. Wskazówki do ćwiczeń z chemji stosowanej I—II. Poznań 1934.

Nusbaum, T. Zootomia praktyczna W-wa 1908.

Poplewski, R. Świat ssaków. Lwów 1937.

Wit, M. Mistrzowstwo natury. W-wa 1936.

Nauki stosowane.

Górniak S. Pieniądz, czek i weksel, jako środek zapłaty. Lwów 1937.

Hirszfeldowa H. Z zagadnień dziedziczności i eugeniki. W-wa 1937.

Kozakówna L. Kształcenie młodzieży do handlu według Baty. Kraków 1936.

Lewicki M. Współczesne chemiczne środki zapalające... i obrona. W-wa 1936.

Mokrzycki. G. Skrzydlata ludzkość. Cz.II i atlas. Lwów 1937.

Nawrocki B. Georg Stephenson-król parowozów. W-wa.

Nawrocki B. Uwagi o organizacji magazynów przemysłowych. W-wa 1934.

Nieciówna H.-Pawłowski K. Koszty wytwórcze w gospodarstwach ogrodniczych. Poznań 1937.

Pomijalski K. Zielarstwo uspołecznione. W-wa 1937.

Rojewski T. Okno wystawowe sklepu detalicznego. Lwów 1937.

Szmurłowa E. Jak prawo wspomaga rolnika... W-wa 1936.

Tatoń A.-Jabłowski K. Zakup towarów przez kupca detalicznego. Lwów 1937.

Terlecki E. Leczenie gruźlicy... witaminami, tranem i kumysem. Wilno 1937.

Wzorowe lekcje o alkoholizmie. Poznań 1937.

Sztuki piękne.

Binental L. Chopin-życiorys twórcy i jego sztuka. W-wa 1937.

Kownacka M. Cztery mile za piec. (teatrzyk kukiełek). W-wa 1937.
Morelowski M. Problemy wileńskiej architektury barokowej. Wilno 1937.
Tonecki L. Leon Schiller a reżyseria nowoczesna. W-wa 1937.

Geografia i podróże.

Centkiewicz C. Znowu na północy—kartki z podróży. W-wa 1937.
Fajans B. Hiszpania. 1936.--z wrażeń korespondenta... W-wa 1937.
Hansa Welt-Atlas.—63 Karten. Leipzig 1936.
Humphrey G. Come with me through Kraków. Kraków.
Jezierski J. Ilustrowany przewodnik po Krakowie. Kraków.
Kowalewscy A. i T. Nasza eskapada po Pilicy. W-wa 1937.
Kožišek A. Berno-stolica Morawy. Berno 1927.
Przewodnik po Truskawcu i okolicach. Cz. I. Truskawiec 1930.
Zaruski T. Zakopane-Höhenkurort... Zakopane 1931.

Historia.

Adamus J. O Lelewelu parę uwag.
Fuchs E. Illustrierte Sittengeschichte-Renaissance. München 1909.
Funck-Brentano F. Odrodzenie. W-wa 1937.
Handelsman M. Historycy-portrety i profile. W-wa 1937.
Konopka S. J. Piłsudski wśród książek. Kraków 1936.
Kukiel M. Wojna 1812 r. Tom I. Kraków 1937.
Kutrzeba T. Wyprawa Kijowska 1920 r. W-wa 1937.
Nourse M. Dzieje 400.000.000 narodu. (Chiny). W-wa 1937.
Studnicki Wł. Ludzie, Idee i Czyny. W-wa 1937.
Zahorski W. Szymon Konarski.—Życie i czyny. Wilno 1907.
Zygmuntowicz Z. Komendant podziemnej Warszawy. Lwów 1937.

Szkolne Schronisko Wycieczkowe

W WILNIE

CZYNNE PRZEZ CAŁY ROK.

Schronisko wyposażone jest w łóżka z materacami i pościelą.

Opłaty za noclegi następujące: dorośli za dobę = 1 zł.
młodzież szkolna = 50 gr.

Zgłoszenia należy kierować:

Szkolne Schronisko Wycieczkowe w Wilnie, ul. Dominikańska 3/5.

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł, kwartalnie 1 zł 50 gr. Cena numeru pojedyńczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. nr 703004.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona zł 80, 1/2 str.—zł 45, 1/4 str.—zł 25, 1/8 str.—zł 15.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.

MALWY BR. KAMIL BANASZEK

Z „Przeglądu Fotograficznego“ Nr 3, 1937 r.